

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою Радою ХНМУ
від 30.01.2025 р. Протокол № 3

Введено в дію
Наказ ХНМУ
від 30.01.2025 р. № 33
Доктор мед. наук
Проф. В.В. М'ясоєдов

**ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ В ІНТЕРНАТУРІ ЗА
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ»**

Галузь знань: І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»

Складова освіти: післядипломна освіта, первинна спеціалізація

Спеціальність: І2 «Медицина»

Спеціальність
в інтературі: «Внутрішні хвороби»

Попередня освіта: ступінь магістра за спеціальністю
222 «Медицина», І2 «Медицина», 228 «Педіатрія»,
І3 «Педіатрія»

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ

Програма розроблена на основі Примірної програми підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Внутрішні хвороби», затвердженою Наказом МОЗ України від 14.07.2022 р. №1219.

В'юн Валерій Васильович	директор Навчально-наукового інституту післядипломної освіти ХНМУ, професор
Железнякова Наталія Мерабівна	доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри внутрішньої медицини №1 ХНМУ
Більченко Олександр Вікторович	доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри терапії, кардіології та нефрології ХНМУ
Кравчун Павло Григорович	доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри внутрішньої медицини №2 і клінічної імунології та алергології ім. акад. Л.Т. Малої ХНМУ
Журавльова Лариса Володимирівна	доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології ХНМУ
Сергієнко Олена Іванівна	доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри терапії, гастроентерології та дієтології ХНМУ
Молодан Володимир Ілліч	кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №1 ХНМУ
Просоленко Костянтин Олександрович	доктор медичних наук, професор, кафедри внутрішньої медицини №1 ХНМУ
Шелест Олексій Миколайович	доктор медичних наук, професор, кафедри внутрішньої медицини №2 і клінічної імунології та алергології ім. акад. Л.Т. Малої ХНМУ
Кожин Михайло Іванович	доктор медичних наук, професор, кафедри внутрішньої медицини №2 і клінічної імунології та алергології ім. акад. Л.Т. Малої ХНМУ
Самбург Яна Юріївна	кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри терапії, кардіології та нефрології ХНМУ
Власенко Олена Михайлівна	кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри терапії, кардіології та нефрології ХНМУ
Цівенко Оксана Іванівна	кандидат медичних наук, доцент, кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології ХНМУ
Лахно Ольга Вікторівна	кандидат медичних наук, доцент, кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології ХНМУ
Хоменко Людмила Олексіївна	кандидат медичних наук, доцент, кафедри терапії, гастроентерології та дієтології ХНМУ

Фахову експертизу робочої програми проводили:

Пасієшвілі Людмила Михайлівна	професор кафедри загальної практики - сімейної медицини та внутрішніх хвороб ХНМУ
Юрко Катерина Володимирівна	завідувач кафедри інфекційних хвороб, дитячих інфекційних хвороб та фтизіатрії ХНМУ

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Внутрішні хвороби» вивчається інтернами спеціальності 222 «Медицина», І2 «Медицина», 228 «Педіатрія», ІЗ «Педіатрія» протягом двох років навчання й забезпечує ґрунтовні знання у сфері професійної діяльності.

«Внутрішні хвороби» – ключова медична дисципліна, яка відповідає за лікування дорослих пацієнтів із комплексом захворювань як в лікарні, так і в суспільстві. Це – пацієнт-орієнтована галузь медицини, яка науково базується та дотримується етичних і холістичних принципів допомоги; створює та просуває медичні знання, методи та можливості. Аналізує результати інших медичних спеціальностей та інтегрує їх у стратегії діагностики, лікування та догляду конкретного пацієнта.

Програма з дисципліни «Внутрішні хвороби» передбачає вивчення основ внутрішньої медицини за розділами: кардіологія, ревматологія, гематологія, алергологія, гастроентерологія, ендокринологія, нефрологія, при цьому наголос робиться на вивченні етіології, патогенезу, клініки, сучасних аспектах діагностики, лікування та профілактики основних та найбільш розповсюджених нозологій у даних розділах захворювань внутрішньої медицини, які необхідні для здійснення професійної діяльності лікаря.

Дисципліна спрямована на здобуття знань, навичок та вмінь, достатніх для впровадження у практичну медицину та інші сфери життя; розвиток здатності до безперервного розвитку та самовдосконалення.

Допуск до навчання в інтернатурі за спеціальністю «Внутрішні хвороби» здійснюється після одержання особою базової медичної освіти, в результаті якої було набуто базові медичні знання на основі рейтингового розподілу. Навчання включає в себе теоретичну і практичну підготовку в університеті або університетській клініці, а також, якщо це доцільно, в медичному закладі, схваленому для цієї мети компетентними інстанціями або органами в якості бази проходження інтернатури.

Навчання проводиться на очній основі в конкретних установах, визнаних компетентними інстанціями, та передбачає участь у всьому спектрі медичної діяльності відділення, на базі якого здійснюється навчання, включаючи чергування за викликом, таким чином, щоб фахівець присвячував всю свою професійну діяльність практичній і теоретичній підготовці протягом повного робочого тижня протягом усього року відповідно з процедурами, встановленими компетентними інстанціями.

Завданнями підготовки фахівців в галузі внутрішньої медицини є створення компетентного лікаря-інтерніста для Європейської системи охорони здоров'я з якісною взаємодією з фахівцями інших медичних спеціальностей; оптимізованою комплексною допомогою з використанням сучасних методів діагностики та лікування.

І. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Галузь знань	І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»
Складник освіти	Післядипломна освіта, первинна спеціалізація
Спеціальність	Внутрішні хвороби
Кваліфікація	Лікар-спеціаліст
Передумови вступу	ступінь магістра в галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальностями 222 «Медицина», І2 «Медицина», 228 «Педіатрія», І3 «Педіатрія»
Форма проходження інтернатури	Очна
Мова (и) підготовки в інтернатурі	Українська
Академічні права интерна	Безперервний професійний розвиток. Можлива подальша підготовка на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Здобуття додаткових кваліфікацій та лікарських спеціалізацій (вторинних) в системі освіти дорослих. Робочі місця у закладах охорони здоров'я, самостійне працевлаштування.
Моніторинг та оцінювання	Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 року за № 1081/36703
Рівень оволодіння	Для кожної компетенції, практичної навички визначенаються в кожному з діапазонів від «А» до «D»: A: Має знання, описує. B: Виконує, керує, демонструє під наглядом. C: Виконує, керує, демонструє самостійно. D: Вчить або контролює інших у виконанні, управлінні, демонстрації.
Обсяг програми	Тривалість підготовки лікаря-інтерна за спеціальністю «Внутрішні хвороби» упродовж 2 років (22 місяці, 3432 години, 114,4 кредити ECTS).

Роки навчання	Початок навчання/проходження інтернатури			Закінчення навчання/проходження інтернатури		
	Освітня частина	Практична частина	Проміжна Атестація	Освітня частина	Практична частина	Державна атестація
1	3 місяці (з вересня по листопад)	8 місяців (серпень, з грудня по червень)				
2				3 місяці (з квітня по травень)	8 місяців (з серпня по березень)	червень

Примірною програмою підготовки лікаря-інтерна за спеціальністю «Внутрішні хвороби» упродовж 2 років (22 місяці, 3432 години, 114,4 кредити ECTS) передбачено: упродовж першого року і упродовж другого року навчання на кафедрі терапії (разом 6 місяців, 936 годин, 31,2 кредити ECTS). На базах стажування підготовка інтернів буде здійснюватися за перший рік упродовж і за другий рік - відповідно 8 місяців (разом 16 місяців, 2496 годин, 83,2 кредити).

II. ГРАФІК ОСВІТНЬОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ ПРОХОДЖЕННЯ ІНТЕРНАТУРИ

Тривалість підготовки в інтернатурі: 22 місяці (3432 годин) (114,4 кредитів ECTS).

Освітня частина: (заклади вищої або післядипломної освіти 6 місяців (936 годин, 31,2 кредити ECTS), три місяці щорічно (15,6 кредитів ECTS на рік).

Практична частина: (бази стажування) 16 місяців (2496 год. 83,2 кредити ECTS).

Рік підготовки	МІСЯЦІ											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
I-й	б	к	к	к	б	б	б	б	б	б	б	в
II-й	б	б	б	б	б	б	б	б	к	к	к	в

Примітки: б – стажування на базі (разом 16 місяців, 2496 годин, 83,2 кредити ECTS);

к – навчання на профільній кафедрі (разом 6 місяців, 936 годин, 31,2 кредити ECTS);

в – відпустка.

Даний навчальний план розрахований на 36-годинний робочий тиждень.

Підготовка з спеціальності «Внутрішні хвороби» включає загальну базу тривалістю 6 місяців – 1-ий рік навчання (з них 2 місяці у відділенні невідкладної екстренної медичної допомоги, 2 місяці у відділенні інтенсивної терапії, 2 місяці в амбулаторії (амбулаторні та/або консультативні поліклініки та/або денні стаціонари) та 10 місяців –1-ий рік навчання 2 місяці та 2-ий рік навчання 8 місяців внутрішньої медицини у стаціонарній службі внутрішніх хвороб (терапевтичні стаціонари, що можуть включати: якщо необхідно, ротації за різними спеціальностями). Метою загальної бази є забезпечення отримання необхідного фонду знань і навичок для діагностики та лікування поширених медичних проблем та ведення гострих невідкладних медичних станів. Мінімальна пропонована тривалість ротацій для загальної бази становить 2 місяці

Навчання має включати різні умови залежно від місцевої організації медичних послуг і може включати будь-яку комбінацію внутрішньолікарняної допомоги, невідкладної допомоги, амбулаторних клінік та громадських медичних послуг. Також можна розглянути наукову чи медичну освіту та участь у програмі обміну, але вони не є обов'язковими.

Індивідуальна програма навчання повинна бути взаємно узгоджена між слухачем та керівником навчальної програми.

ІІІ. ПЕРЕЛІК ОBOB'ЯЗKOBИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПО ЗАКІНЧЕННЮ ІНТЕРНАТУРИ

Інтегральна компетентність (ІК)	Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі внутрішньої медицини застосовуючи теоретичні знання, практичні навички та вміння з метою надання в фахової, високоякісної медичної допомоги за спеціальністю «Внутрішні хвороби»
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 01. Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці. ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності. ЗК 03. Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня. ЗК 04. Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами. ЗК 05. Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп'ютерною технікою. ЗК 06. Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці. ЗК 07. Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка). ЗК 08. Здатність до адаптації, дії в новій ситуації, бути критичним і самокритичним.

	ЗК 09. Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров'я суспільства, сприяти підвищенню якості життєво-важливих складових (вода, повітря, харчові продукти і т. д.). ЗК 010. Демонстрування соціальної активності та відповідальної громадянської позиції у лікарській діяльності. ЗК 11. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані. ЗК 12. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень. ЗК 13. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, заключний, супутній діагноз, невідкладні стани. ЗК 14. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної та невідкладної медичної допомоги за міжнародними протоколами. ЗК 15. Знати покази, протипокази, побічні дії препаратів які використовуються в лікарській практиці та побічну дію з боку препаратів, які приймаються пацієнтом системно.
Організаційно-управлінські компетентності (ОУК)	ОУК 01. Здатність адаптуватися до нових умов і ситуацій та спроможність автономно діяти у них. ОУК 02. Спроможність до роботи у команді, зокрема у міждисциплінарній та інтернаціональній. ОУК 03. Комунікативна компетентність: спроможність до ефективної професійної та міжособистісної комунікації, вміння спілкуватися з людьми з особливими потребами, дітьми та особами літнього віку. ОУК 04. Лідерство у розробці та впровадженні інновацій та їх використання у професійній діяльності. ОУК 05. Продемонструвати особисту відповідальність та залучати інших осіб до роботи з метою покращення системи надання допомоги пацієнтам ОУК 06. Вміння визнавати власні помилки та запобігати, мінімізувати негативні наслідки. ОУК 07. Демонстрування лідерських навичок, вміння приймати рішення та брати на себе відповідальність за управління ситуацією, вміння делегувати завдання іншим членам команди. ОУК 08. Спроможність до організації правового забезпечення та менеджменту професійної діяльності. ОУК 09. Здатність виконувати професійні обов'язки в умовах численних конкуруючих вимог ОУК 10. Реагувати на комплексні медичні проблеми кожного пацієнта і населення в цілому, працюючи з ними на високопрофесійному рівня для досягнення ефективних

	результатів діяльності системи охорони здоров'я.
Професійні компетентності (ПК)	ПК 01. Керуватися чинним законодавством України про охорону здоров'я та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність лікарів та закладів охорони здоров'я. ПК 02. Знати організацію системи терапевтичної допомоги населенню, швидкої і невідкладної допомоги. ПК 03. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування внутрішніх захворювань та їх ускладнень, у тому числі знати особливості перебігу цих недуг у період вагітності, пери менопаузи та у пацієнтів старших вікових категорій. ПК 04. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів дихання та професійних хвороб. ПК 05. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб серцево-судинної системи та їх ускладнень. ПК 06. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів травлення та їх ускладнень. ПК 07. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб нирок та їх ускладнень. ПК 08. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів кровотворення та їх ускладнень. ПК 09. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб ендокринної системи та обміну речовин, а також їх ускладнень. ПК 10. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування алергічних захворювань та їх ускладнень. ПК 11. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування системних захворювань сполучної тканини та їх ускладнень. ПК 12. Вміння надавати невідкладну медичну допомогу та здійснювати інтенсивну терапію при невідкладних станах та загостреннях терапевтичних захворювань. ПК 13. Здійснювати нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів. ПК 14. Застосовувати сучасні немедикаментозні методи лікування та реабілітації хворих терапевтичного профілю ПК 15. Знати та аналізувати показники захворюваності, тимчасової непрацездатності, інвалідності, смертності у хворих терапевтичного профілю та шляхи їх зниження. ПК 16. Знати організацію роботи лікарсько-консультативної та медико-соціальної експертних комісій. ПК 17. Спроможність брати участь у різних формах науково-практичної комунікації (клінічні та клініко-патологоанатомічні конференції, круглі столи, дискусії) у сфері внутрішньої медицини та охорони здоров'я загалом. ПК 18. Планувати роботу лікаря-терапевта та здійснювати

	аналіз її результатів. ПК 19. Керувати роботою середнього медичного персоналу. ПК 20. Вести медичну документацію ПК 21. Забезпечення дотримання правил безпеки на робочому місці, збереження документації та носіїв діагностичних зображень.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН 1. Володіти фаховими знаннями, вміннями, навичками при виконанні практичної діяльності в галузі внутрішньої медицини. ПРН 2. Здатність демонструвати високий ступінь самостійності, відповідальності при веденні хворих терапевтичного профілю. ПРН 3. Вміти визначити і правильно розставити пріоритети проблем, які необхідно вирішити під час роботи з пацієнтами терапевтичного профілю. ПРН 4. Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій. ПРН 5. Вміти генерувати нові ідеї чи процеси у передових контекстах професійної діяльності. ПРН 6. Пояснювати принципи, специфічність та адекватність методів дослідження, інформативність отриманих результатів. ПРН 7. Впроваджувати результати наукових досліджень у медичну терапевтичну практику. ПРН 8. Доповідати, вести дискусію на клінічних та патолого-анатомічних конференціях на високому професійному рівні. ПРН 9. Демонструвати безперервний саморозвиток та самовдосконалення інтелектуального, професійного та загальнокультурного рівня, самореалізацію. ПРН 10. Організовувати лікувальний процес, оцінювати його ефективність, рекомендувати шляхи вдосконалення. ПРН 11. Мати навички міжособистісних взаємодій у медичному середовищі, організовувати роботу колективу, формуючи чіткі правила комунікації всередині та сприятливий мікроклімат для конструктивної взаємодії учасників. ПРН 12. Ефективно спілкуватися, ділитися інформацією за допомогою електронних медичних карт або інших цифрових технологій. ПРН 13. Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, їх родичами, колегами по роботі. ПРН 14. Дотримуватися професійної доброчесності, нести відповідальність за результати лікування, профілактики, реабілітації.

IV. ПЕРЕЛІК ТА ЗМІСТ ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Орієнтовний перелік освітніх компонентів (ОК) освітньої програми (ОП)

Код освітньої компоненти	Компоненти освітньої програми	Кількість годин / кредитів ЄКТС
ОП Внутрішні хвороби		
OK1	Організація терапевтичної допомоги населенню	10/0,3
OK2	Хвороби органів дихання та професійні хвороби	96/0,3
OK3	Хвороби серцево-судинної системи	138/4,6
OK4	Ревматичні хвороби	72/2,4
OK5	Хвороби органів травлення	106/3,5
OK6	Хвороби нирок	78/2,6
OK7	Клінічна алергологія	72/2,4
OK8	Хвороби органів кровотворення	72/2,4
OK9	Хвороби ендокринної системи та обміну речовин	78/2,6
OK10	Інтенсивна терапія. Невідкладні стани	48/1,6
OK11	Немедикаментозні методи лікування. Побічна дія ліків	36/1,2

Орієнтовний перелік практичних компонентів (ПК) освітньої програми (ОП)

Код практичної компоненти	Практичний компонент освітньої програми
ОП Внутрішні хвороби	
ПК1	Застосовувати чинне законодавство про охорону здоров'я та нормативні документи, що регламентують діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я у практичній діяльності лікаря, основні директивні документи, що визначають діяльність органів та установ охорони здоров'я
ПК2	Використовувати основи медичного права у практичній діяльності лікаря-терапевта
ПК3	Застосовувати правила оформлення медичної документації
ПК4	Знати принципи організації стаціонарної, амбулаторної, невідкладної медичної допомоги в клініці внутрішніх захворювань
ПК5	Дотримуватись принципів доказовості у внутрішній медицині
ПК6	Знати та виконувати правила експертизи тимчасової та постійної втрати працездатності

ПК7	Знати основи статистичної звітності захворювань внутрішніх органів
ПК8	Використовувати сучасну класифікацію внутрішніх хвороб, встановлювати клінічний діагноз та складати план етапного спостереження пацієнта
ПК9	Визначати необхідність спеціальних методів дослідження: лабораторних (аналіз крові, аналіз сечі), інструментальних, рентгенологічних. Оцінювати результати обстеження, проводити диференційну діагностику захворювань і встановлювати діагноз
ПК10	Застосовувати комплексне лікування хворих з патологією внутрішніх органів, користуючись спеціальними методами досліджень, складати план лікування та спостереження урологічних хворих відповідно до діючих стандартів та/або протоколів
ПК11	Використовувати алгоритми надання допомоги за умови розвитку невідкладних станів, проводити інтенсивну терапію та реанімаційні заходи, виконувати спеціальні заходи при надзвичайних ситуаціях
ПК12	Брати участь у моніторингу здоров'я, сприяти поширенню медичних знань серед населення
ПК13	Керувати роботою середнього медичного персоналу
ПК14	Дотримуватись принципів медичної деонтології
ПК15	Використовувати сучасну фахову літературу та методи її узагальнення, постійно удосконалювати свій професійний рівень
ПК16	Вміти: застосовувати основні принципи лікувально-евакуаторного забезпечення військ і населення під час надзвичайних ситуацій; застосовувати знання з принципів сучасної військової токсикології; застосовувати принципи психологічної і фізичної реабілітації; визначати ризик та об'єм при радіаційних ураженнях; визначити стан та об'єм ураження при та променевої хворобі, надавати медичну допомогу; застосовувати різні види та визначити обсяг медичної допомоги при пораненнях та ураженнях різної локалізації
ПК17	Вміти: надавати спеціалізовану медичну допомогу хворим, зокрема швидко і невідкладно; застосовувати сучасні методи дослідження, специфічної діагностики, лікування, керуючись принципами доказової медицини; здійснювати нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів; проводити протиепідемічні та профілактичні заходи під час лікування хворих; працювати в тісному контакті з лікарями інших спеціальностей та санітарно-епідеміологічною службою
ПК18	Вміти: проводити скринінгову оцінку скарг і анамнезу пацієнта з патологією

	органів дихання та тривалим субфебрилітетом або підозрою на туберкульоз; проводити фізикальне обстеження пацієнтів із хворобами органів дихання; обґрунтувати та призначити необхідний об'єм лабораторних й інструментальних обстежень у пацієнта з туберкульозом; провести диференційну діагностику туберкульозу, інших хвороб органів дихання та професійних хвороб; сформулювати клінічний діагноз; оцінити результати рентгенологічних методів дослідження (рентгенографія, КТ та МРТ) при туберкульозі; визначити показання до призначення протитуберкульозних препаратів; скласти схеми базисної терапії при туберкульозі; визначати показання до госпіталізації хворих із туберкульозом, організувати її.
--	---

ЗМІСТ ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОМПОНЕНТ ОП

Курс (блок) 01		Організація терапевтичної допомоги населенню	
Навчальна мета		Навчити лікарів-інтернів системи організації охорони здоров'я в Україні, законодавчих актів в галузі охорони здоров'я, нормативних документів МОЗ України та інших центральних органів виконавчої влади, що стосуються охорони здоров'я, вміння їх застосування на практиці	
Знання		Уміння	
1. Знати основи законодавства про охорону здоров'я в Україні. 2. Знати основні директивні документи, що визначають діяльність органів та установ охорони здоров'я. 3. Знати основи медичного права. 4. Знати загальні питання організації медичної допомоги населенню України. 5. Знати принципи роботи медичних закладів. 6. Знати принципи організації стаціонарної, амбулаторної, невідкладної медичної допомоги в клініці внутрішніх захворювань. 7. Знати правила оформлення медичної документації. 8. Знати основи статистичної звітності захворювань внутрішніх органів . 9. Знати основи реабілітації пацієнтів терапевтичного профілю, профілактичні та реабілітаційні державні програми. 10.Знати експертизу тимчасової та постійної втрати працездатності. 11.Знати стандарти діагностики і лікування в клініці внутрішніх захворювань. 12.Знати принципи доказовості у внутрішній медицині.		1. Вміти оформити медичну документацію згідно законодавства з охорони здоров'я України. 2. Вміти визначити клінічний та трудовий прогноз пацієнта терапевтичного профілю, ступінь непрацездатності, дати рекомендації щодо працевлаштування. 3. Вміти аналізувати результати надання невідкладної, стаціонарної та амбулаторної допомоги пацієнту терапевтичного профілю. 4. Вміти організувати наступність у лікувальному процесі пацієнтів терапевтичного профілю. 5. Вміти визначати та дотримуватись функціональних обов'язків лікаря - терапевта. 6. Вміти оцінити дані статистичної звітності. 7. Вміти застосовувати принципи доказової медицини в клініці внутрішніх захворювань.	
Практичні навички/компетентності			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних

			процедур (за можливості визначення)
1	Оформлення медичної документації	D	
2	Визначення ступеня втрати працездатності	A	
3	Дотримання функціональних обов'язків лікаря-терапевта	A	
4	Аналіз та оцінка роботи лікаря терапевта	A	

Курс (блок) 02	Хвороби органів дихання та професійні хвороби
Навчальна мета	Розуміти основні принципи діагностики та лікування захворювань органів дихання і професійних хвороб згідно сучасних рекомендацій

Знання	Уміння
1. Знати методи фізикального обстеження хворих з патологією органів дихання, методи рентгенологічної, функціональної та лабораторної діагностики при патології органів дихання. 2. Знати етіологію, патогенез епідеміологію гострих респіраторних захворювань (ГРЗ), їх клініко-діагностичні ознаки, методи лікування і профілактики ГРЗ. 3. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики хронічного обструктивного захворювання легень. 4. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики пневмоній. 5. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики раку легень. 6. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики,	1. Вміти проводити скринінгову оцінку скарг і анамнезу пацієнта з патологією органів дихання та професійними хворобами. 2. Вміти проводити фізикальне обстеження пацієнтів із хворобами органів дихання та професійними хворобами. 3. Вміти обґрунтувати та призначити необхідний об'єм лабораторних й інструментальних обстежень при різних видах патології органів дихання та професійної патології. 4. Вміти провести диференційну діагностику хвороб органів дихання та професійних хвороб. 5. Сформулювати клінічний діагноз при патології органів дихання і професійній патології. 6. Вміти оцінити результати рентгенологічних методів дослідження (рентгенографія, КТ та МРТ) при патології органів дихання. 7. Вміти проводити інтерпретацію даних пікфлоуметрії, спірографії, пневмотахометрії. 8. Вміти оцінити результати ультразвукових методів дослідження при патології органів дихання.

лікування, реабілітації та профілактики захворювань плеври (плеврити, пневмоторакс). 7. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики нагнійних захворювань легень і плеври (абсцес легень, гангрена легень, бронхоектатична хвороба, емпієма плеври). 8. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики інтерстиційних захворювань легень (у т.ч. ідіопатичного легеневого фіброзу). 9. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики саркоїдозу органів дихання. 10. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики паразитарних та грибкових захворювань легень. 11. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики при синдромі обструктивного апное уві сні. 12. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, та профілактики кровохаркання і легеневої кровотечі. 13. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики муковісцидозу.	9. Вміти оцінити результати ендоскопічних методів дослідження при патології органів дихання. 10. Вміти проводити інтерпретацію результатів лабораторних досліджень при захворюваннях органів дихання. 11. Вміти визначити показання до призначення антибактеріальних препаратів при патології органів дихання. 12. Вміти скласти схеми базисної терапії при хронічній неспецифічній легеневій патології. 13. Вміти проводити плевральну пункцію. 14. Вміти проводити серцево-легенево-церебральну реанімацію згідно міжнародних стандартів 15. Вміти визначити показання до госпіталізації хворих із патологією органів дихання та професійними захворюваннями, організувати її . 16. Вміти провести експертизу непрацездатності хворому з патології органів дихання і професійними захворюваннями
--	--

14. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики дихальної недостатності.	
15. Знати особливості перебігу і лікування захворювань органів дихання у вагітних, хворих похилого та старечого віку.	
16. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики професійних легневих захворювань (пневмоконіозів, пилових бронхітів, екзогенних альвеолітів).	
17. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики вібраційної хвороби.	
18. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики хвороб, викликаних переохолодженням.	

Практичні навички/компетентності			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, фізикальне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференціальної діагностики)	В	

3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	А	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	А	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	В	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	В	
8	Визначення клінічного та трудового прогнозу, ступеня непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування	В	
9	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	Д	
10	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	С	
11	Інтерпретація рентгенологічного дослідження органів грудної клітки	А	
12	Проведення спірометрії та інтерпретація її результатів	С	
13	Проведення конікотомії	С	
14	Проведення трахеотомії	В	
15	Проведення торакоцентезу	С	
16	Проведення серцево-легенево-церебральної реанімації згідно міжнародних стандартів	Д	

Курс (блок) 03		Хвороби серцево-судинної системи	
Навчальна мета		Розуміти основні принципи діагностики та лікування серцево-судинних захворювань згідно сучасних рекомендацій	
Знання		Уміння	
1. Методи обстеження при серцево-судинній патології. Значення лабораторних та інструментальних методів обстеження в діагностиці захворювань. 2. Знати основи електрокардіографії, методика проведення, основні електрокардіографічні синдроми при захворюваннях серцево-судинної		1. Вміти провести фізикальне, лабораторне та інструментальне обстеження хворих на серцево-судинні захворювання. 2. Вміти проводити ЕКГ-діагностику. 3. Вміти надати допомогу при гіпертензивному кризі. 4. Вміти диференційовано	

системи, їх значення. 3. Знати особливості діагностики та лікування артеріальних гіпертензій. 4. Знати діагностичні критерії гіпертензивних кризів. 5. Знати етіопатогенетичні механізми розвитку, класифікацію, клінічні прояви, методи діагностики, лікування, реабілітації та профілактики тромбоемболії легеневої артерії. 6. Знати клінічну фармакологію антигіпертензивних засобів. 7. Знати особливості діагностики атеросклерозу. 8. Знати клінічну фармакологію гіполіпідемічних препаратів. 9. Знати особливості діагностики та перебігу хронічних коронарних синдромів (стабільної ішемічної хвороби серця). 10. Знати особливості діагностики та перебігу гострих коронарних синдромів, тактику ведення таких хворих на догоспітальному та стаціонарному етапах. 11. Знати інтенсивну терапію і реанімацію при захворюваннях серця; при зупинці кровообігу та дихання; тактику при раптовій серцевій смерті. 12. Знати клінічну фармакологію засобів, що використовуються при лікуванні хворих на ішемічну хворобу серця. 13. Знати особливості діагностики та лікування хронічної ревматичної хвороби серця. 14. Знати особливості ведення і реабілітації хворих після кардіохірургічних втручань. 15. Знати діагностичні критерії та методи лікування соматоформної вегетативної дисфункції. 16. Знати діагностичні критерії та методи лікування запальних	призначати лікувальні стратегії при артеріальній гіпертензії . 5. Вміти диференційовано призначати лікувальні стратегії різних видах дисліпідемій. 6. Вміти надати допомогу хворим із гострим коронарним синдромом на первинній ланці медичної допомоги. 7. Вміти проводити реанімаційні заходи (елементи BLS, ACLS). 8. Вміти проводити диференційну діагностику кардіоміопатій. 9. Володіти базовими вміннями кардіореабілітації. 10. Вміти надати невідкладну допомогу при порушеннях ритму та провідності серця. 11. Вміти надати допомогу хворому на гостру серцеву недостатність. 12. Вміти надати допомогу при гострій судинній недостатності. 13. Вміти проводити диференційну діагностику та лікування хронічних коронарних синдромів, інфекційних ендокардитів, перикардитів, вад серця, хронічної серцевої недостатності.
---	--

захворювань міокарда. 17. Знати діагностичні критерії та методи лікування незапальних кардіоміопатій. 18. Знати діагностичні критерії та методи лікування інфекційного ендокардиту. 19. Знати діагностичні критерії та методи лікування захворювань перикарда. 20. Знати діагностичні критерії та методи лікування клапанної хвороби серця. 21. Знати діагностичні критерії та методи лікування надшлуночкових порушень ритму (фібриляція передсердь, тріпотіння передсердь, пароксизмальні надшлуночкові тахікардії). 22. Знати діагностичні критерії та методи лікування шлуночкових порушень ритму. 23. Знати діагностичні критерії та методи лікування блокад серця. 24. Знати діагностичні критерії та методи лікування хронічної серцевої недостатності. 25. Знати клінічну фармакологію антиаритмічних засобів. 26. Знати діагностичні критерії та тактику при гострій серцевій недостатності. 27. Знати особливості перебігу серцево-судинних захворювань в особливих категоріях: осіб літнього та похилого віку, у вагітних, у жінок у менопаузі. 28. Знати особливості діагностики та лікування гострої судинної недостатності.			
Практичні навички/компетентності			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості)

			визначення)
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, фізикальне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференціальної діагностики)	В	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	А	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та її організації	А	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	В	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	В	
8	Визначення клінічного та трудового прогнозу, ступеня непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування	В	
9	Вимірювання артеріального тиску	Д	
10	Реєстрація та аналіз ЕКГ	С	
11	Реєстрація та аналіз холтерівського моніторингу ЕКГ	А	
12	Проведення тредмілтесту	А	
13	Розрахунок гомілково-плечового індексу	С	
14	Проведення серцево-легенево-церебральної реанімації згідно міжнародних стандартів	С	
15	Проведення дефібриляції	Д	
16	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	Д	
17	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	С	

Курс (блок) 04		Ревматичні хвороби	
Навчальна мета		Розуміти основні принципи діагностики та лікування системних захворювань згідно сучасних рекомендацій.	
Знання		Уміння	
1. Знати методи обстеження хворих на ревматичні захворювання; лабораторну біохімічну, імунологічну діагностику; рентгенологічні та ультразвукові методи дослідження серця і суглобів. 2. Знати особливості діагностики та лікування ревматичної лихоманки. 3. Знати особливості діагностики та лікування ревматоїдного артриту. 4. Знати особливості діагностики та лікування спондилітів, анкілозивного спондиліту, псоріатичного артриту, реактивних поліартритів, хвороби Рейтера. 5. Знати особливості діагностики та лікування дрібнокристалічних артропатій, подагри, хондрокальцинозу. 6. Знати особливості діагностики та лікування остеоартриту. 7. Знати особливості діагностики та лікування системного червоного вовчаку, системних васкулітів, вузликового поліатеріїту. 8. Знати особливості діагностики та лікування системної склеродермії, дерматоміозиту (поліоміозиту), паранеопластичних артропатій. 9. Знати клінічну фармакологію імуномодулюючих та протизапальних препаратів, хондромодуляторів 10. Знати особливості діагностики та лікування в осіб літнього та похилого віку.		1. Вміти інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних методів обстеження хворих на ревматологічні хвороби. 2. Вміти проводити диференційну діагностику артритів. 3. Вміти проводити диференційну діагностику гострого болю. 4. Вміти надати невідкладну допомогу при гострому болю.	
Практичні навички/компетентності			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за

			можливості визначення)
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, фізикальне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференціальної діагностики)	В	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	А	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	А	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	В	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	В	
8	Визначення клінічного та трудового прогнозу, ступеня непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування	В	
9	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	Д	
10	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	С	
11	Інтерпретація рентгенологічного дослідження суглобів	В	
12	Інтерпретація ультразвукового дослідження суглобів	В	

Курс (блок) 05	Хвороби органів травлення		
Навчальна мета	Розуміти основні принципи діагностики та лікування захворювань органів травлення згідно сучасних рекомендацій.		
Знання		Уміння	
1. Знати методи обстеження та їхню інформативність при захворюваннях органів травлення. 2. Знати основи рентгенологічної, ендоскопічної та ультразвукової		1. Вміти проводити фізикальне, лабораторне та інструментальне обстеження пацієнтів із захворюваннями органів травлення.	

діагностики захворювань органів травлення. 3. Знати методи дослідження мікробіоценозу дигестивного тракту гелікобактеріозу. 4. Знати особливості діагностики та лікування гострого езофагеальної рефлюксної хвороби, ахалазії кардії. 5. Знати особливості діагностики та лікування функціональної шлункової диспепсії, гастритів та дуоденітів. 6. Знати особливості діагностики та лікування виразкової хвороби та хвороб оперованого шлунка. 7. Знати особливості скринінгової діагностики та методи лікування злоякісних пухлин органів травлення. 8. Знати особливості діагностики та лікування хронічного некаменевого холециститу, жовчнокам'яної хвороби. 9. Знати особливості діагностики та лікування жовтяниць та холестазу. 10. Знати особливості діагностики та лікування захворювань печінки (хронічних гепатитів, неалкогольної жирової хвороби печінки, алкогольної хвороби печінки). 11. Знати особливості діагностики та лікування цирозу печінки, його проявів та ускладнень. 12. Знати особливості діагностики та лікування хронічного панкреатиту. 13. Знати особливості діагностики та лікування целиакії. 14. Знати особливості діагностики та лікування синдрому надлишкового бактеріального росту. 15. Знати особливості діагностики та лікування функціональних кишкових захворювань, синдромі подразненої кишки. 16. Знати особливості діагностики та лікування запальних захворювань кишок (виразкового коліту і хвороби Крона).	2. Вміти інтерпретувати дані лабораторного дослідження при захворюваннях органів травлення. 3. Вміти інтерпретувати дані інструментального дослідження при захворюваннях органів травлення (рентгенологічного, ендоскопічного (езофагогастродуоденофіброскопі, ректороманоскопії, ультрасонографічного). 4. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із захворюваннями стравоходу. 5. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із захворюваннями гастродуоденальної зони. 6. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із захворюваннями гепатобіліарної зони. 7. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із захворюваннями підшлункової залози. 8. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із захворюваннями кишок. 9. Вміти надати допомогу при невідкладних станах при захворюваннях органів травлення. 10. Вміти проводити діагностичний лапаросцентез.
---	---

17.Знати особливості діагностики та тактики лікаря у разі синдрому «гострого живота».	
18.Знати особливості діагностики та тактики лікаря у разі гастроінтестинальної кровотечі та за наявності крові у випорожненні.	
19.Знати особливості діагностики та лікування захворювань органів травлення у вагітних.	
20.Знати особливості діагностики та лікування захворювань органів травлення у пацієнтів похилого та старечого віку.	
21.Знати основи фармакотерапії захворювань органів травлення, клінічну фармакологію препаратів, що застосовуються для лікування пацієнтів із захворюваннями органів травлення.	

Практичні навички/компетентності

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Езофагогастроуденофіброскопія	A	
2	Ректороманоскопія	A	
3	Ультразвукове дослідження органів черевної порожнини	B	
4	Діагностичний лапароцентез	C	

Курс (блок) 06	Хвороби нирок
Навчальна мета	Розуміти основні принципи діагностики та лікування захворювань нирок згідно сучасних рекомендацій.
Знання	Уміння
1. Знати методи обстеження та їхню інформативність при захворюваннях нирок.	1. Вміти проводити фізикальне, лабораторне та інструментальне обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок.
2. Знати основи рентгенологічної, та ультразвукової діагностики захворювань нирок.	2. Вміти інтерпретувати дані лабораторного дослідження при захворюваннях нирок.
3. Знати особливості діагностики	

та лікування хронічної хвороби нирок. 4. Знати особливості діагностики та лікування гломерулонефриту. 5. Знати особливості діагностики та лікування нефротичного синдрому. 6. Знати особливості діагностики та лікування хронічного пієлонефриту. Знати особливості діагностики та лікування нефролітіазу. 7. Знати особливості діагностики та лікування гострого ураження нирок та хронічної ниркової недостатності. 8. Знати принципи інтенсивної терапії захворювань нирок. 9. Знати особливості діагностики та тактики лікаря у разі гострої затримки сечі. 10. Знати особливості діагностики та лікування захворювань нирок у вагітних (нефропатія вагітних, ниркова еклампсія). 11. Знати особливості діагностики та лікування захворювань нирок у пацієнтів похилого та старечого віку. 12. Знати основи фармакотерапії захворювань нирок, клінічну фармакологію препаратів, що застосовуються для лікування пацієнтів із захворюваннями нирок.	3. Вміти інтерпретувати дані інструментального дослідження при захворюваннях нирок (рентгенологічного, ультрасонографічного). 4. Вміти проводити катетеризацію сечового міхура. 5. Вміти надати допомогу при невідкладних станах при захворюваннях нирок. 6. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із хронічною хворобою нирок. 7. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із гломерулонефритом. 8. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із нефротичним синдромом. 9. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із пієлонефритом. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із нефролітіазом. 10. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнток із нефропатією вагітних та нирковою еклампсією. 11. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із гострим ураженням нирок. 12. Вміти визначати необхідний об'єм клінічного обстеження і тактику лікування пацієнтів із хронічною нирковою недостатністю. 13. Вміти проводити інтенсивну терапію при захворюваннях нирок.
--	--

Практичні навички/компетентності			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Ультразвукове дослідження нирок	В	
2	Катетеризація сечового міхура	С	
Курс (блок) 07		Клінічна алергологія	
Навчальна мета		Розуміти основні принципи діагностики та лікування алергологічних захворювань згідно сучасних рекомендацій.	
Знання		Уміння	
1. Методи обстеження при алергологічних захворюваннях. Значення лабораторних та інструментальних методів обстеження в діагностиці захворювань. 2. Знати класифікацію алергічних реакцій із врахуванням швидкості їх розвитку, механізмів та типів гіперчутливості. 3. Знати покази і протипокази до проведення алергологічних тестів. 4. Знати методи проведення таких провокаційних тестів, як назальний, кон'юнктивальний, інгаляційний, під'язичний, шкірний. 5. Знати лабораторні методи діагностики алергічних захворювань. 6. Знати епідеміологію, класифікацію, основні клінічні прояви алергічного риніту. 7. Знати симптоматичні та патогенетичні методи лікування алергічного риніту. 8. Знати про екзогенний і ендогенний дерматити, їх клінічні прояви, діагностичні критерії, немедикаментозні та медикаментозні методи лікування. 9. Знати про алергічні та неалергічні і рідкісні форми кропив'янки, її		1. Вміти провести фізикальне, лабораторне та інструментальне обстеження хворих з алергологічними захворюваннями. 2. Вміти трактувати результати лабораторних методів діагностики алергічних реакцій. 3. Вміти провести диференційну діагностику алергологічного риніту з іншими його варіантами 4. Вміти провести алергологічне обстеження хворого з підозрою на atopічний дерматит і вибрати найбільш оптимальний об'єм лікування. 5. Вміти оцінити дані анамнезу, об'єктивного обстеження для постановки діагнозу кропив'янки. 6. Вміти провести диференціальну діагностику харчової алергії з іншими захворюваннями, які дають аналогічну клінічну картину. 7. Вміти визначити ступінь важкості анафілактичного шоку. 8. Вміти провести диференціальну діагностику з гострими	

диференційну діагностику з іншими еритематозними ураженнями шкіри, методи лікування. 10.Знати системні та органоспецифічні реакції на харчові продукти, їх диференціальну діагностику з іншими видами небажаних реакцій на їжу. 11.Знати основні симптоми, критерії ступеня важкості анафілактичного шоку. 12.Знати основні клінічні синдроми медикаментозної хвороби. 13.Знати причинно-значимі групи ліків, здатні викликати ті чи інші прояви медикаментозної алергії. 14.Знати основні групи алергенів, здатні викликати гіперреактивність бронхів. 15.Знати діагностичні критерії верифікації, визначення ступенів важкості перебігу бронхіальної астми. 16.Знати клінічну фармакологію засобів, що застосовуються при лікуванні хворих з бронхіальною астмою в залежності від ступеня важкості. 17.Знати основні напрямки лікування і профілактики алергічних захворювань 18.Знати принципи надання невідкладної терапії при алергічних захворюваннях.	захворюваннями, які супроводжуються артеріальною гіпотензією, порушенням дихання і свідомості. 9. Вміти надати невідкладну допомогу при анафілактичному шоці. 10.Вміти надати невідкладну допомогу при кропив'янці, набряку Квінке, гіперсенситивному васкуліті. 11.Вміти на основі клінічних симптомів та параметрів оцінки функції зовнішнього дихання оцінити ступінь важкості бронхіальної астми та надати невідкладну допомогу при нападі бронхіальної астми. 12.Вміти провести диференціальну діагностику з гострими захворюваннями, які супроводжуються артеріальною гіпотензією, порушенням дихання і свідомості. 13.Вміти надати невідкладну допомогу при анафілактичному шоці, кропив'янці, набряку Квінке, гіперсенситивному васкуліті.
--	--

Практичні навички/компетентності

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	
2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, фізикальне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференційної діагностики)	В	

3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	А	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	А	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	В	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства з охорони здоров'я України	В	
8	Проведення та аналіз спірометрії	А	
9	Проведення та аналіз пікфлоуметрії	А	
10	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	Д	
11	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	С	

Курс (блок) 08	Хвороби органів кровотворення
Навчальна мета	Розуміти основні принципи діагностики та лікування гематологічних хворих згідно сучасних рекомендацій.
Знання	Уміння
1. Знати методи обстеження гематологічних хворих, основні ланки схеми кровотворення; принципи діагностики патології органів кровотворення 2. Знати патогенетичну класифікацію анемій, принципи діагностики. 3. Знати патогенетичні механізми, які призводять до збільшення лімфовузлів – лімфаденопатій 4. Знати перелік захворювань, які супроводжуються синдромом	1. Вміти провести анамнестичне і фізикальне обстеження пацієнта з патологією органів кровотворення 2. Вміти інтерпретувати результати додаткових методів обстеження пацієнта з патологією органів кровотворення 3. Вміти тлумачити патологічні зміни в аналізі крові, мієлограмі 4. Вміти інтерпретувати результати додаткових методів обстеження

лімфаденопатій та лікарська тактика при синдромі лімфаденопатій 5. Знати етіопатогенетичні аспекти виникнення гемобластозів, діагностичні критерії гострих лейкозів. 6. Знати діагностичні критерії хронічних мієлопроліферативних захворювань, принципи діагностики та тактику терапевта 7. Знати лабораторну та клінічну діагностику порушень первинного (тромбоцитарно-судинного) гемостазу та вторинного (плазмового) гемостазу; сучасну класифікацію геморагічних захворювань 8. Знати основні причини виникнення ДВЗ як синдрому, що ускладнює життєво-небезпечні стани; лабораторну та клінічну діагностику фаз ДВЗ-синдрому 9. Знати клінічні ознаки ступеня крововтрати; препарати інфузійно-трансфузійної терапії 10. Знати принципи надання невідкладної допомоги гематологічним хворим.	пацієнтів з анеміями, що найчастіше трапляються в практиці лікаря-терапевта 5. Вміти провести послідовне 6. пальпаторне дослідження лімфатичних вузлів; інтерпретувати результати, отримані при пальпації. 7. Вміти тлумачити патологічні зміни в аналізі крові та біоптату лімфовузла 8. Вміти інтерпретувати результати додаткових методів обстеження пацієнтів з підозрою на гемобластоз 9. Вміти сформулювати клінічний діагноз, призначити адекватне лікування хворому із геморагічними захворюваннями. 10. Вміти тлумачити патологічні зміни в аналізі крові при різних стадіях ДВЗ-синдрому, сформулювати клінічний діагноз, встановити стадію та призначити адекватне лікування ДВЗ-синдрому, відповідно до стадії. 11. Вміти провести інфузійно-трансфузійну терапію 12. Вміти надати невідкладну допомогу гематологічним хворим.
--	---

Практичні навички/компетентності

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка тяжкості стану пацієнта, визначення обсягу та послідовності необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надання необхідної допомоги	В	

2	Проведення клінічного обстеження пацієнта (анамнез, фізикальне обстеження, виявлення загальних та специфічних ознак захворювання, проведення диференційної діагностики)	В	
3	Призначення плану обстеження, визначення об'єму та оцінка результатів лабораторного і інструментального обстеження пацієнта	В	
4	Обґрунтування необхідності спеціальних методів обстеження пацієнта	А	
5	Визначення показів до госпіталізації пацієнта та організація її	А	
6	Встановлення і формулювання клінічного діагнозу, плану і тактики ведення пацієнта, призначення адекватного лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги	В	
7	Оформлення медичної документації згідно законодавства охорони здоров'я України 3	В	
8	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	Д	
9	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	С	
10	Переливання крові та кровозамінників	С	
11	Визначення групи та резус-належності крові	А	

Курс (блок) 09		Хвороби ендокринної системи та обміну речовин	
Навчальна мета		Розуміти основні принципи діагностики та лікування захворювань ендокринної системи та обміну речовин згідно сучасних рекомендацій.	
Знання		Уміння	
1. Знати основні методи обстеження хворих з ендокринною патологією. 2. Знати основи захворювань гіпоталамо-гіпофізарної системи: етіологію, патогенез, особливості клініки, діагностики та лікування гіпоталамічного синдрому, гіпопітуїтаризму, акромегалії, хвороби Іценко-Кушинга, гіперпрлактинемії,		1. Вміти провести фізикальне та 2. Вміти визначити діагностичні критерії дисфункції гіпоталамо-гіпофізарної системи та обрати відповідну лікувальну тактику 3. Вміти оцінити результати інструментальних (в т.ч. УЗД, сцинтиграфія, ТАПБ) та лабораторних (гормональні, запальні маркери)	

нецукрового діабету. 3. Знати особливості перебігу хвороб щитоподібної залози: клініко-діагностичні критерії порушень функціонального стану (гіпертиреоз, гіпотиреоз), йододефіцитних захворювань, структурних змін (вузловий зоб) та запальних станів щитоподібної залози (тиреоїдити). 4. Знати етіопатогенетичні основи та клініко-діагностичні критерії цукрового діабету, особливості перебігу цукрового діабету 1 і 2 типу, механізми розвитку та клінічні прояви ускладнень. 5. Знати причини виникнення, механізми розвитку та відмінні ознаки гострих порушень вуглеводного обміну, в т.ч. кетоацидотичної, гіперосмолярної, лактацидемії та гіпоглікемічної коми, основи інтенсивної терапії коматозних станів при цукровому діабеті. 6. Знати етіопатогенетичні та клінічні особливості захворювань наднирників: хвороби Адісона, синдрому Іценко-Кушинга, первинного гіперальдостеронізму, феохромоцитом. Знати патогенетичні та гормональні особливості різних типів ожиріння, діагностичні критерії метаболічного синдрому Х, сучасні методи лікування надмірної ваги та супутніх метаболічних розладів. 8. Знати основи фізіологічного та патологічного клімаксу, особливості дисгормонального статусу в перименопаузі, режими симптоматичної та замісної гормональної терапії, клініко-діагностичні критерії остеопорозу та сучасні лікувальні заходи при втраті мінеральної щільності кістки.	методів дослідження та застосувати відповідну корегуючу терапію. 4. Вміти діагностувати порушення вуглеводного обміну, оцінити результати глікемічної кривої, призначити і відкорегувати гіпоглікемізуючу терапію при 1 та 2 типі цукрового діабету, провести корекцію діабетичних ускладнень. 5. Вміти застосувати диференційований підхід до вибору заходів інтенсивної терапії при різних видах гострих порушень вуглеводного обміну. 6. Вміти діагностувати дисфункцію наднирникових залоз, оцінити результати 7. Вміти оцінити ступінь надмірної ваги, виявити супутні метаболічні порушення, надати відповідні рекомендації щодо модифікації способу життя, оцінити наявність показів до фармакологічного та хірургічного лікування ожиріння. 8. Вміти оцінити ступінь перименопаузальних гормональних проявів та вираженість порушень кальцієво- фосфорного обміну, призначити відповідний перелік обстежень, оцінити можливості та ризики гормональної замісної терапії. 9. Вміти застосувати диференційований підхід до діагностики та лікування гострих дисгормональних станів у відповідності до сучасних діагностично-лікувальних алгоритмів.
---	--

9. Знати основи інтенсивної терапії і реанімації при ендокринних захворюваннях, в т.ч. при тиреотоксичній кризі, гіпотиреоїдній комі, гострій наднирниковій недостатності, можливі ускладнення та особливості невідкладних заходів при недостатності чи надлишку відповідних гормонів.			
Практичні навички/компетентності			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов’язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів;	С	
2	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	В	
3	Введення назогастрального зонда	С	
4	Катетеризація сечового міхура	В	
5	Оцінка даних лабораторних досліджень при захворюваннях ендокринної системи	А	
6	Оцінка даних візуальних методів дослідження внутрішніх органів (рентгенологічного, ультрасонографічного, КТ, МРТ, сцинтиграфії)	А	
Курс (блок) 10		Інтенсивна терапія. Невідкладні стани.	
Навчальна мета		Розуміти основні принципи діагностики та інтенсивної терапії при невідкладних станах згідно сучасних рекомендацій.	
Знання		Уміння	
1. Знати основні принципи надання невідкладної допомоги, її етичні та юридичні аспекти; засади серцево-легеневої реанімації у різних вікових групах. 2. Знати клініко-діагностичні ознаки зупинки кровообігу та дихання, алгоритми надання невідкладної допомоги при цих станах. 3. Знати клініко-діагностичні критерії гострого коронарного синдрому та		1. Вміти виконувати комплекс невідкладних заходів (конікотомія, трахеотомія, ШВЛ, непрямий та прямий масаж серця, дефібриляція серця, пункція серця) згідно сучасних чинних алгоритмів. 2. Вміти виконувати непрямий та прямий масаж серця, дефібриляцію, ШВЛ, визначати ознаки ефективності	

алгоритм невідкладних заходів згідно чинних наказів та алгоритмів. 4. Знати патофізіологічні механізми розвитку пароксизмальних порушень ритму та провідності серця, їх клінічні прояви та ЕКГ-ознаки. 5. Знати причини розвитку та клінічні ознаки гострої серцевої недостатності, основні засади невідкладної допомоги. 6. Знати клініко-діагностичні ознаки, основи диференційованого підходу до надання невідкладної допомоги при неускладнених та ускладнених гіпертензивних кризах (гострі розлади мозкового кровообігу, гострий коронарний синдром, гостра гіпертензивна енцефалопатія, розшаровуюча аневризма аорти, еклампсія). 7. Знати основні причини виникнення колаптоїдних станів, їх клінічні ознаки, особливості перебігу та комплекс невідкладних заходів. 8. Знати етіопатогенетичні основи виникнення шоків, особливості перебігу та ускладнення кардіогенного шоку, основні принципи терапії шоків. 9. Знати поняття «синкопе», причини таклініко-діагностичні ознаки втрати свідомості, диференційований підхід до надання невідкладної допомоги 10. Знати основи клініки і діагностики гострих розладів мозкового кровообігу (з урахуванням шкали FAST), межі «терапевтичного вікна» для ургентного виконання тромболізу, покази та основні протипокази до тромболітичної терапії. 11. Знати причини розвитку та клініко-діагностичні особливості епілептичних та неепілептиформних пароксизмальних станів, алгоритм невідкладних заходів та	реанімаційних заходів та підстави для припинення реанімаційних дій. 3. Вміти визначити маршрут пацієнта з гострим коронарним синдромом, контролювати рамки «терапевтичного вікна», застосувати необхідний обсяг невідкладних заходів. 4. Вміти знати ЕКГ та інтерпретувати її дані, надати відповідну до встановленого діагнозу невідкладну допомогу. 5. Вміти визначити клініко - діагностичні симптоми гострої серцевої недостатності, надати невідкладну допомогу згідно встановленого алгоритму. 6. Вміти надати невідкладну допомогу хворому з неускладненим та ускладненим гіпертензивним кризом. 7. Вміти надати невідкладну допомогу хворому в стані колапсу, попередити можливі ускладнення. 8. Вміти визначити причини виникнення кардіогенного шоку, визначити маршрут пацієнта, надати невідкладну допомогу 9. Вміти виконати алгоритм невідкладних заходів при втраті свідомості пацієнтом, зважаючи на ймовірні причини розвитку синкопального стану. 10. Вміти оцінити стан пацієнта за відповідними шкалами, визначити маршрут пацієнта, надати невідкладну допомогу, профілакувати розвиток ускладнень 11. Вміти надати невідкладну допомогу при судомному синдромі, профілакувати ускладнення. 12. Вміти надати невідкладну допомогу хворому з гострими
---	---

профілактики ускладнень. 12. Знати етіопатогенетичні основи виникнення гострих психічних розладів, клінічні особливості перебігу, алгоритм проведення невідкладних заходів, правові та етичні аспекти надання допомоги при гострих психічних станах. 13. Знати прояви та клініко-діагностичні особливості епілептичного статусу. 14. Знати прояви та особливості перебігу абстинентного синдрому, алкогольного делірію, алкогольної коми. 15. Знати причини розвитку та клініко-діагностичні особливості перебігу гострої дихальної недостатності (вт.ч. астматичний статус, стеноз гортані, ларинготрахеїт, пневмоторакс тощо). 16. Знати причини розвитку, клініко-діагностичні ознаки та алгоритм невідкладних заходів при наявності крові у випорожненнях. 17. Знати причини виникнення, механізми розвитку та відмінні ознаки гострих порушень вуглеводного обміну, в т.ч. кетоацидотичної, гіперосмолярної, лактацидеміної та гіпоглікемічної коми, основи інтенсивної терапії коматозних станів). Знати основи інтенсивної терапії і реанімації при. при тиреотоксичній кризі, гіпотиреоїдній комі, гострій наднирниковій недостатності, можливі ускладнення та особливості невідкладних заходів при недостатності чи надлишку відповідних гормонів. 19. Знати етіопатогенетичні основи та особливості перебігу гострих алергічних станів, у т.ч. анафілаксії (набряк гортані, набряк Квінке, анафілактичний шок), гострій шкірній висипці. 20. Знати особливості виникнення та клінічного перебігу гострих	психічними розладами згідно чинних наказових форм. 13. Вміти надати невідкладну допомогу хворому в епістатусі, попередити розвиток ускладнень 14. Вміти виконати передбачену протоколом інтенсивну терапію станів, обумовлених вживанням алкоголю 15. Вміти надавати невідкладну допомогу та проводити інтенсивну терапію в рамках протоколу «контроль дихальних шляхів» 16. Вміти визначити ймовірні причини наявності крові у випорожненнях та застосувати відповідний алгоритм невідкладних заходів. 17. Вміти застосувати диференційований підхід до вибору заходів інтенсивної терапії при різних видах гострих порушень вуглеводного обміну. Вміти застосувати диференційований підхід до діагностики та лікування гострих дисгормональних станів у відповідності до чинних діагностично-лікувальних алгоритмів. 19. Вміти надати невідкладну допомогу пацієнту в стані анафілаксії з урахуванням положень протоколу «контроль дихальних шляхів», провести інтенсивну терапію, попередити розвиток ускладнень. 20. Вміти застосувати засоби індивідуального захисту ґрунтуючись на засадах безпеки перебування в умовах іонізуючого опромінення, організувати та надати невідкладну допомогу потерпілим внаслідок гострих
---	---

радіаційних уражень, засоби індивідуального захисту та засади власної безпеки в умовах іонізуючого опромінення, основи організації допомоги при масових гострих радіаційних ураженнях. 21. Знати основи організації допомоги при промислових отруєннях та гострих професійних отруєннях, основні принципи антидотної терапії. 22. Знати основи організації допомоги при гострих побутових отруєннях, гострих медикаментозних отруєннях, укусах і вжаленнях. 23. Знати основні засади організації невідкладної допомоги при особливо небезпечних інфекціях (чума, холера, контагіозні геморагічні гарячки, жовта гарячка). 24. Знати механізми виникнення політравми, клініко-діагностичні ознаки краш-синдрому та травматичного шоку, алгоритм невідкладної допомоги та обсяг інтенсивної терапії. 25. Знати основи транспортної іммобілізації при різних видах травматичних пошкоджень. 26. Знати механізми виникнення та особливості уражень спричинених впливом холодного середовища (переохолодження, обмороження), основні невідкладні заходи при вказаних станах. 27. Знати механізми виникнення травм, спричинених дією електричного струму (в т.ч., удар блискавкою, травми від зброї з електричним зарядом) та особливості пошкоджень при зануренні на глибину. 28. Знати механізми виникнення та особливості уражень спричинених впливом теплого середовища (гіпертермічний синдром, тепловий удар, опіки), основні невідкладні заходи при вказаних станах. 29. Знати етіопатогенетичні особливості шоків станів (в т.ч. геморагічного,	радіаційних уражень 21. Вміти надати невідкладну допомогу та забезпечити інтенсивну терапію при гострих промислових отруєннях, застосувати антидотну терапію і/або уніфіковану невідкладну допомогу при отруєнні, якщо отрута невідома 22. Вміти надати невідкладну допомогу та забезпечити інтенсивну терапію при гострих побутових і медикаментозних отруєннях, укусах і вжаленнях, застосувати антидотну терапію і/або уніфіковану невідкладну допомогу при отруєнні, якщо отрута невідома 23. Вміти застосувати інтегрований підхід при підозрі на особливо небезпечне інфекційне захворювання, організувати та надати відповідну невідкладну допомогу. 24. Вміти діагностувати травматичний/больовий шок у пацієнта з політравмою, визначити обсяг першочергових заходів з урахуванням положень протоколу «контроль болю» 25. Виконати транспортну іммобілізацію при різних видах травматичних пошкоджень, діагностувати ознаки травматичного/больового шоку, надати невідкладну допомогу з урахуванням положень протоколу «контроль болю» 26. Вміти надати невідкладну допомогу при системному/локальному переохолодженні, обмороженні, провести реанімаційні заходи в умовах зниженої температури тіла. 27. Вміти надати невідкладну допомогу при станах спричинених дією електричного
---	---

травматичного, гіповолемічного) та основні принципи інтенсивної терапії. 30. Знати клініко-діагностичні особливості кровотеч, принципи визначення об'єму крововтрати, основні засади трансфузіології 31. Знати етіопатогенетичні та клінічні особливості перебігу гострої печінкової недостатності. 32. Знати причини та механізм гострого пошкодження нирок, клініко-діагностичні ознаки гострої ниркової недостатності. 33. Знати етіопатогенетичні механізми виникнення та клінічні прояви гострої затримки сечі і гематурії 34. Знати особливості та причини виникнення гострого абдомінального болю та напруження м'язів передньої черевної стінки. 35. Знати особливості та причини виникнення гострого венозного тромбозу, засади невідкладної (тромболітичної) терапії	струму, виконати комплекс реанімаційних заходів при утопленні. 28. Вміти надати невідкладну допомогу при гіпертермічному синдромі, тепловому ударі та опіках. 29. Вміти розпізнати ознаки шокового стану, провести відповідну інтенсивну терапію, попередити розвиток ускладнень 30. Вміти надати невідкладну допомогу хворому з кровотечею, переливати кров та її компоненти. 31. Вміти надати невідкладну допомогу та провести інтенсивну терапію хворому з гострою печінковою недостатністю 32. Вміти провести комплекс невідкладних заходів пацієнту з гострим пошкодженням нирок, визначити покази/протипокази до діалізу Провести катетеризацію сечового міхура, визначити маршрут пацієнта з гематурією 34. Визначити обсяг лікувально-діагностичних заходів та інтенсивної терапії при підозрі на гострий живіт» 35. Визначити маршрут пацієнта з підозрою на глибокий венозний тромбоз, покази/протипокази до тромболітичної/антикоагулянтної терапії 36. Визначити обсяг лікувально-діагностичних заходів та інтенсивної терапії у хворих із гострим болем промежини/тазової ділянки 37. Виконати реанімаційні заходи у дітей першого року життя.
---	---

Практичні навички/компетентності			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Серцево-легенево-церебральна реанімація	D	
2	Дефібриляція	D	
3	Конікотомія, трахеотомія	C	
4	Визначення групи та резус-належності крові	D	
5	Переливання крові та кровозамінників	D	
6	Проведення підшкірного, внутрішньо-шкірного, дом'язевого, довенного введення медикаментозних препаратів	D	
7	Проведення пункції та катетеризації периферичної вени	D	
8	Проведення торакоцентезу	C	
9	Проведення лапароцентезу	C	
10	Введення назогастрального зонда	D	
11	Катетеризація сечового міхура	D	
Курс (блок) 11		Немедикаментозні методи лікування. Побічна дія ліків	
Навчальна мета		Розуміти основні принципи застосування немедикаментозних методів лікування. Розуміти основні принципи оцінки і корекції побічних ефектів використання лікарських засобів в клініці внутрішніх хвороб згідно сучасних рекомендацій.	
Знання		Уміння	
1.Знати фізіологічні та патофізіологічні основи немедикаментозного впливу на організм. 2. Знати вплив способу життя (харчування, фізичної активності, психоемоційного стану) на перебіг хронічних захворювань в клініці внутрішніх хвороб. 3. Знати роль немедикаментозних методів у профілактиці та лікуванні артеріальної		1.Вміти розробляти індивідуальні рекомендації щодо способу життя, фізичної активності та харчування. 2. Вміти призначати та контролювати дієтотерапію для пацієнтів із серцево-судинними, ендокринними, гастроентерологічними захворюваннями тощо. 3.Вміти використовувати фізіотерапевтичні методи лікування	

гіпертензії, ішемічної хвороби серця, цукрового діабету, хронічних обструктивних захворювань легень (ХОЗЛ) тощо.	(електротерапія, магнітотерапія, ультразвукова терапія тощо) у терапевтичних хворих.
4. Знати основи фізіотерапії, рефлексотерапії, лікувальної фізкультури та дієтотерапії при терапевтичних захворюваннях.	4. Вміти впроваджувати лікувальну фізкультуру у хворих в колінці внутрішніх хвороб (при серцево-судинних, дихальних порушеннях, тощо).
5. Знати психотерапевтичні підходи в комплексному лікуванні хворих з патологією внутрішніх органів.	5. Вміти використовувати методи когнітивно-поведінкової терапії для пацієнтів із психосоматичними розладами.
6. Знати основи клінічної фармакології, механізми розвитку побічних реакцій у пацієнтів терапевтичного профілю.	6. Вміти планувати та обґрунтовувати санаторно-курортне лікування у терапевтичних хворих.
7. Знати ризики взаємодії лікарських засобів у пацієнтів з поліпрогмазією.	7. Вміти виявляти та аналізувати побічні реакції лікарських засобів у пацієнтів із терапевтичною патологією.
8. Знати алгоритми діагностики та корекції побічних ефектів лікарських засобів у терапевтичній практиці.	8. Вміти коригувати медикаментозну терапію на основі виявлених побічних ефектів.
9. Знати правила документування побічних реакцій. Та здійснювати взаємодію з системою фармаконагляду.	9. Вміти вести документацію та оформлювати повідомлення про небажані реакції в рамках фармаконагляду.
	10. Вміти взаємодіяти з пацієнтом для підвищення прихильності до лікування та запобігання ризикам медикаментозної терапії.

Практичні навички/компетентності

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка способу життя пацієнта та розробка рекомендацій щодо його корекції	В	
2	Визначення та призначення дієтотерапії при терапевтичних захворюваннях	В	
3	Призначення фізіотерапевтичних процедур у терапевтичній практиці	В	
4	Проведення лікувальної фізкультури та дихальної гімнастики для терапевтичних хворих	С	

5	Використання методів когнітивно-поведінкової терапії при психосоматичних станах	С	
6	Проведення оцінки побічних ефектів лікарських засобів у пацієнтів із терапевтичними захворюваннями	В	
7	Документування побічних ефектів лікарських засобів та взаємодія з системою фармаконагляду	А	
8	Розробка плану санаторно-курортного лікування для пацієнтів із терапевтичними захворюваннями	С	
9	Надання рекомендацій щодо корекції медикаментозної терапії при виявлених побічних ефектах	В	
10	Комунікація з пацієнтом щодо побічних ефектів ліків, ризиків поліпрогмазії та прихильності до лікування	В	

У.СУМІЖНІ І ДОДАТКОВІ ПРОГРАМИ

СУМІЖНІ ДИСЦИПЛІНИ

код	Назва програми	Обсяг програми (кількість годин, симуляційне навчання, тощо)
OK12	Медицина надзвичайних ситуацій	Освітня частина: 16 год / 0,5 кредитів ECTS
OK13	Інфекційні хвороби. Вірусні гепатити, СНІД. Особливо небезпечні інфекції. Імунопрофілактика.	Освітня частина: 24 год / 0,8 кредитів ECTS Практична частина: 36 год / 1,2 кредитів ECTS
OK14	Фтизіатрія	Практична частина: 36 год / 1,2 кредити ECTS
OK15	Військово-медична підготовка	Освітня частина: 12 год / 0,4 кредитів ECTS
OK16	Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги із використанням керівництва mhGAP	Освітня частина: 6 год / 0,2 кредитів ECTS
OK17	Паліативна допомога	Освітня частина: 36 год / 1,2 кредитів ECTS

12. Медицина надзвичайних ситуацій.

Організація лікувально-евакуаційного забезпечення в осередках катастроф, медичне сортування потерпілих, у тому числі під час військових дій. Організація роботи спеціалізованих медичних бригад, кваліфікована медична допомога потерпілим в умовах природних, техногенних катастроф мирного часу та під час військових дій. Організація допомоги при промислових отруєннях. Політравма. Транспортна іммобілізація. Організація невідкладної допомоги при аваріях і катастрофах.

13. Інфекційні хвороби. Вірусні гепатити, СНІД. Особливо небезпечні інфекції. Імунопрофілактика.

Харчові токсикоінфекції. Ботулізм. Шигельоз. Сальмонельоз. Черевний тиф та паратифи. Гельмінтози. Грип та інші гострі респіраторні вірусні інфекції. Менінгококова інфекція. Дифтерія. «Дитячі» повітряно-краплинні інфекції у дорослих. Герпес-вірусні інфекції. Лептоспіроз. Геморагічна гарячка з нирковим синдромом. Малярія. Висипний тиф. Бруцельоз. Бешіха. Сибірка. Правець. Сказ. Гострі та хронічні вірусні гепатити. ВІЛ-інфекція, СНІД. СНІД-асоційовані інфекції та інвазії. Тактика лікаря при виявленні особливо небезпечних інфекцій. Організація невідкладної допомоги при особливо небезпечних інфекціях (чума, холера, контагіозні геморагічні гарячки, жовта гарячка). Імунопрофілактика. Коронавірусна хвороба covid-19

14. Фтизіатрія. ДОТС-стратегія.

Організація боротьби з туберкульозом на сучасному етапі. Методи діагностики хворих на туберкульоз. Клінічні форми туберкульозу органів дихання. Диференційна діагностика хворих на туберкульоз. Методи профілактики і лікування туберкульозу. Туберкульоз інших органів і систем. Принципи ДОТС-стратегії.

15. Військово-медична підготовка

Основні принципи лікувально-евакуаторного забезпечення військ і населення під час надзвичайних ситуацій. Види та обсяг медичної допомоги при пораненнях та ураженнях різної локалізації. Актуальні питання сучасної військової токсикології. Радіаційні ураження та променева хвороба. Принципи психологічної і фізичної реабілітації.

16. Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги із використанням керівництва mhGAP.

Поняття та види психічних розладів, як пов'язані фізичні та психічні розлади, подолання прогалини в охороні психічного здоров'я. Організація оптимального поєднання послуг у сфері психічного здоров'я, законодавче регулювання надання медичної допомоги пацієнтам з психічними, неврологічними розладами та розладами, пов'язаними з вживанням психоактивних речовин (ПНПР-розладам), на первинному рівні. Побудова ефективної комунікації з пацієнтом, виявлення та ведення ПНПР-розладів за протоколами mhGAP.

ДОДАТКОВІ ПРОГРАМИ.

Паліативна медицина.

Визначення паліативної допомоги. Етичні принципи паліативної допомоги. Історія хоспісного руху. Первинна і загальна паліативна допомога, покази до спеціалізованої паліативної допомоги. Медико-соціальна реабілітація, надання медичної допомоги інкурабельним хворим в амбулаторно-поліклінічних умовах та стаціонарах. Адекватне знеболення і усунення інших симптомів у невиліковних хворих. Психологічна підтримка родичів хворих із важкими прогресуючими захворюваннями.

VI. ДОДАТКОВІ ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

(практична підготовка лікарів-інтернів на базі стажування)

Практична лікарська діяльність лікарів-інтернів за спеціальністю “Внутрішні хвороби” на базі стажування (практична частина інтернатури) включає загальну базу та стаціонарну службу внутрішніх хвороб.

Тривалість 16 місяців (2496 годин, 83,2 кредити ECTS).

1-ий рік навчання – 8 місяців (1248 годин, 41,6 кредити ECTS).

2-ий рік навчання – 8 місяців (1248 годин, 41,6 кредити ECTS).

код	Назва курсу навчальної програми	1 рік навчання		2 рік навчання	
		години	кредити ECTS	години	кредити ECTS
01	Організація терапевтичної допомоги населенню	12	0,4	6	0,2
02	Хвороби органів дихання та професійні хвороби	108	3,6	312	10,4
03	Хвороби серцево-судинної системи	144	4,8	312	10,4
04	Ревматичні хвороби	36	1,2	36	1,2
05	Хвороби органів травлення	144	4,8	312	10,4
06	Хвороби нирок	30	1	36	1,2
07	Клінічна алергологія	-	-	36	1,2
08	Хвороби органів кровотворення	-	-	36	1,2
09	Хвороби ендокринної системи та обміну речовин	36	1,2	108	3,6
10	Інтенсивна терапія.	312	10,4	-	-
10	Невідкладні стани	312	10,4	-	-
13	Інфекційні хвороби. Вірусні гепатити. СНІД.	36	1,2		
14	Фтизіатрія	36	1,2	-	-
	Онкологічні захворювання	36	1,2	54	1,8
	Проміжна атестація	6	0,2	-	-
	Всього	1248	41,6	1248	41,6

Статус лікаря-інтерна у відділенні

Під час проходження практичної частини програми інтернатури на базі стажування лікарі-інтерни працюють під керівництвом куратора лікарів-інтернів. На лікаря-інтерна поширюються правила внутрішнього трудового розпорядку, права та пільги, що встановлені для медичних працівників бази стажування. Під час проходження інтернатури, при здійсненні функції лікаря, інтерн володіє правами і несе відповідальність за свої вчинки нарівні з іншими лікарями.

Лікарі-інтерни мають право: користуватися лабораторіями, кабінетами, аудиторіями, читальними залами, бібліотеками та іншими навчальними і допоміжними підрозділами бази стажування лікарів-інтернів; здійснювати діяльність за спеціальністю з прогресивним рівнем складності під час проходження програми інтернатури; ініціювати зміну бази стажування лікарів-інтернів, у разі, якщо невиконання програми інтернатури за результатами проміжного контролю сталося з вини бази стажування лікарів-інтернів.

Лікарі-інтерни зобов'язані: набувати, поглиблювати і удосконалювати теоретичні знання, вміння і навички; у повному обсязі та своєчасно виконувати програму підготовки в інтернатурі та індивідуальний навчальний план; чітко дотримуватися інструкцій керівника лікарів-інтернів на базі стажування, що стосуються діяльності лікарів-інтернів.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю «Внутрішні хвороби» на кафедрі
(освітня частина інтернатури).

Тривалість навчання – 6 місяців, 936 годин, 31,2 кредити ECTS.

код	Назва курсу	Тривалість навчання, години/ кредити ECTS					
		1-й рік		2-й рік		Разом	
		години	кредити ECTS	години	кредити ECTS	години	кредити ECTS
1. Внутрішні хвороби							
01	Організація терапевтичної допомоги населенню	8	0,3	2	0,06	10	0,3
02	Хвороби органів дихання та професійні хвороби	78	2,6	18	0,6	96	3,2
03	Хвороби серцево-судинної системи	122	4,0	16	0,5	138	4,6
04	Ревматичні хвороби	62	2,0	10	0,3	72	2,4
05	Хвороби органів травлення	86	2,9	20	0,7	106	3,5
06	Хвороби нирок		-	78	2,6	78	2,6
07	Клінічна алергологія		-	72	2,4	72	2,4
08	Хвороби органів кровотворення		-	72	2,4	72	2,4
09	Хвороби ендокринної системи та обміну речовин		-	78	2,6	78	2,6
10	Інтенсивна терапія. Невідкладні стани			48	1,6	48	1,6
11	Немедикамент			36	1,2	36	1,2

	озні методи лікування. Побічна дія ліків.						
2. Суміжні дисципліни							
12	Медицина надзвичайних ситуацій	16	0,5			16	0,5
13	Інфекційні хвороби. Вірусні гепатити, СНІД. Особливо небезпечні інфекції. Імунопрофілактика.	24	0,8			24	0,8
15	Військово-медична підготовка	12	0,4			12	0,4
16	Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги із використанням керівництва mhGAP	6	0,2			6	0,2
3. Додаткові програми							
17	Паліативна допомога	36	1,2			36	1,2
	Базовий контроль знань	6	0,2	-		6	0,2
	Підсумковий піврічний контроль знань	12	0,4	-		12	0,4
	Ліцензований іспит «Крок-3»	-		6	0,2	6	0,2
	Державна атестація	-		12	0,4	12	0,4
	Разом	468	15,6	468	15,6	936	31,2

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю «Внутрішні хвороби»
на кафедрі і суміжних кафедрах
(освітня частина інтернатури, 1-й рік навчання).

Тривалість навчання – 3 місяці (вересень-листопад, 468 години).

код	Назва курсу	Кількість годин			
		лекції	практичні заняття	семінари	разом
1. Внутрішні хвороби					
01	Організація терапевтичної допомога населенню	2		6	8
02	Хвороби органів дихання та професійні хвороби	4	22	52	78
03	Хвороби серцево-судинної системи	12	30	80	122
04	Ревматичні хвороби	6	14	42	62
05	Хвороби органів травлення	6	20	60	86
2. Суміжні дисципліни					
12	Медицина надзвичайних ситуацій	4	-	12	16
13	Інфекційні хвороби. Вірусні гепатити, СНІД. Особливо небезпечні інфекції. Імунопрофіл актика.	8	-	16	24
15	Військово-медична підготовка	4		8	12
16	Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги із використанням керівництва mhGAP	2		4	6
3. Додаткові програми					
17	Паліативна допомога	6	6	24	36
	Базовий Контроль знань	-			6
	Підсумковий піврічний контроль знань	-			12
	Разом	54	92	304	468

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

підготовки лікарів-інтернів за спеціальністю «Внутрішні хвороби»
на кафедрі і суміжних кафедрах
(освітня частина інтернатури, 2-й рік навчання).

Тривалість навчання – 3 місяці (травень-червень, 468 години).

код	Назва курсу	Кількість годин			
		лекції	практичні заняття	семінари	Разом
1. Внутрішні хвороби					
01	Організація терапевтичної допомоги населенню	2	-	-	2
02	Хвороби органів дихання та професійні хвороби	4	2	12	18
03	Хвороби серцево-судинної системи	4	2	10	16
04	Ревматичні хвороби	-	-	10	10
05	Хвороби органів травлення	4	2	14	20
06	Хвороби нирок	6	20	52	78
07	Клінічна алергологія	6	14	52	72
08	Хвороби органів кровотворення	6	14	52	72
09	Хвороби ендокринної системи та обміну речовин	6	20	52	78
10	Інтенсивна терапія. Невідкладні стани	6	10	32	48
11	Немедикаментозні методи лікування. Побічна дія ліків.	6	-	30	36
3. Додаткові програми					
	Ліцензований іспит «Крок-3»	-			6
	Державна атестація	-			12
	Разом	50	84	316	468

VII. ФОРМА АТЕСТАЦІЇ (ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ)

Поточне оцінювання здійснюється керівниками груп лікарів-інтернів у ХНМУ шляхом контролю за рівнем оволодіння компетентностями, зазначеними у відомості обліку відвідувань та успішності, яка є додатком до програми підготовки в інтернатурі.

У разі, якщо за результатами поточного оцінювання встановлено, що базою стажування не надано необхідного обсягу роботи відповідно до програми підготовки в інтернатурі, вирішується питання із зміни бази стажування.

Проміжне оцінювання здійснюється:

профільною кафедрою ХНМУ за результатами проходження освітньої частини програми підготовки в інтернатурі; куратором лікарів-інтернів на базах стажування з метою перевірки ступеня оволодіння відповідними компетентностями по завершенню вивчення кожного курсу практичної частини програми підготовки в інтернатурі.

Результати проміжного оцінювання ступеня оволодіння відповідними компетентностями фіксуються у відомості обліку відвідувань та успішності та враховуються під час підсумкового оцінювання за шкалою відповідно до вимог програми підготовки в інтернатурі за конкретною спеціальністю.

По закінченню строку підготовки в інтернатурі лікарі-інтерни проходять підсумковий контроль у формі атестації для визначення знань і практичних навичок з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст» за спеціальністю «Епідеміологія».

До атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст», допускаються лікарі-інтерни, які повністю виконали програму підготовки в інтернатурі.

Виконання програми інтернатури засвідчується заліковими відомостями (відомостями обліку відвідувань та успішності лікаря-інтерна), які подаються кафедрами ХНМУ, що здійснює підготовку лікарів-інтернів, до відділу інтернатури ННПО ХНМУ не пізніше, як за тиждень до початку атестації.

Допуск лікарів (фармацевтів/провізорів)-інтернів до проведення атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст» оформлюється наказом ректора ХНМУ.

Підсумкове оцінювання (атестація) лікарів-інтернів включає:

- 1) ліцензійний інтегрований іспит «Крок 3»;
- 2) іспит з оволодіння практичними навичками, по закінченню якого проводиться співбесіда зі спеціальності.

У разі нескладання лікарем-інтерном іспиту «Крок 3» він має право один раз повторно його скласти. Повторне складання іспиту допускається у будь-який наступний термін його проведення.

Іспит з оволодіння практичними навичками та співбесіда зі спеціальності:

1) оволодіння практичними навичками перевіряється шляхом виконання лікарем-інтерном трьох пакетів практичних завдань та ситуаційних задач відповідно до Програми навчання в інтернатурі;

2) зміст іспиту базується на визначеному програмою підготовки лікаря-інтерна переліку практичних навичок та умінь, якими повинен оволодіти лікар-спеціаліст за спеціальністю «Внутрішні хвороби», та їх необхідної кількості (повторюваності для оволодіння);

3) оцінка іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями іспиту здійснюється за системою оцінювання, визначеною у Програмі навчання в інтернатурі;

4) для проведення іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями залучають реальних, стандартизованих або віртуальних пацієнтів, манекени, фантоми, прилади, обладнання, набори даних, ситуаційні завдання;

5) результати іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями оформлюється протоколом засідання атестаційної комісії та доводиться до відома лікарів-інтернів одразу після закінчення засідання комісії.

Атестацію на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст» з конкретної спеціальності проводять атестаційні комісії, склад яких затверджує ректор ХНМУ. До складу такої комісії входять: завідувачі профільних кафедр, що здійснюють підготовку лікарів-інтернів, професори та доценти профільних кафедр (куратори – відповідальні за підготовку лікарів-інтернів на кафедрах), спеціалісти органів (закладів) охорони здоров'я (куратори лікарів-інтернів на базах стажування).

Головами атестаційних комісій наказом Міністерства охорони здоров'я України призначаються досвідчені фахівці, зазвичай завідувачі профільних кафедр, що здійснюють підготовку лікарів-інтернів.

За результатами атестації (позитивними) ХНМУ оформлюється та видається сертифікат лікаря-спеціаліста.

При негативному результаті іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями лікар-інтерн вважається таким, що не засвоїв вміння і не оволодів практичними навичками, передбаченими програмою підготовки в інтернатурі, та відповідно вважається неатестованим.

Можливість повторного складання іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями не передбачено.

VIII. РЕЗУЛЬТАТИ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРЯ-ІНТЕРНА

Перелік практичних навичок, якими повинен володіти інтерн за спеціальністю «Внутрішні хвороби»

№ з/п	Назва маніпуляції	Ступінь оволодіння
1.	Фізикальне обстеження пацієнтів	С
2.	Реєстрація та аналіз електрокардіограми	С
3.	Клінічна оцінка ехокардіограми	А
4.	Проведення та оцінка результатів тредміл-тесту	С
5.	Проведення дефібриляції	Д
6.	Клінічна оцінка даних рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини	А
7.	Клінічна оцінка даних рентгенологічного дослідження органів травлення	А
8.	Проведення торакоцентезу	С
9.	Клінічна оцінка показників функції зовнішнього дихання (спірометрія, пікфлоуметрія)	С
10.	Штучне дихання	Д
11.	Оцінка результатів езофагогастродуоденофіброскопії	А
12.	Клінічна оцінка ультрасонограм печінки	А
13.	Клінічна оцінка загального аналізу сечі	А
14.	Клінічна оцінка проб Зимницького, Нечипоренка	В
15.	Клінічна оцінка загального аналізу крові	А
16.	Клінічна оцінка коагулограми	А
17.	Оцінка тестів на виявлення цукрового діабету	А
18.	Клінічна оцінка біохімічних печінкових тестів	А
19.	Клінічна оцінка результатів комплексного біохімічного дослідження при серцево-судинних захворюваннях	А
20.	Клінічна оцінка результатів біохімічного дослідження функціонального стану нирок	А
21.	Тимчасова зупинка кровотеч	Д
22.	Техніка закритого масажу серця	Д
23.	Накладання пов'язок на рану	Д
24.	Підшкірне, внутрішньом'язове та внутрішньовенне введення ліків	Д
25.	Правила та техніка переливання компонентів крові та кровозамінників	Д
26.	Промивання шлунка	С
27.	Катетеризація сечового міхура м'яким катетером	С
28.	Проведення конікотомії, трахеотомії	С
29.	Проведення лапароцентезу	С
30.	Постановка алергічних проб перед введенням лікарських засобів	Д

ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА лікаря-інтерна за спеціальністю «Внутрішні хвороби»

Інтерн повинен знати

- основи законодавства про охорону здоров'я та директивні документи, що визначають діяльність органів та закладів охорони здоров'я;
- основи медичного права;
- загальні питання організації медичної допомоги населенню України;
- принципи роботи медичних закладів;
- принципи організації стаціонарної, амбулаторної, невідкладної медичної допомоги;
- організацію роботи лікарсько-консультативної та медико-соціальної експертних комісій;
- правила оформлення медичної документації;
- показники захворюваності, тимчасової непрацездатності, інвалідності, смертності у хворих терапевтичного профілю та шляхи їх зниження;
- стандарти діагностики і лікування в клініці внутрішніх захворювань, основи фармакотерапії захворювань внутрішніх органів, фармакодинаміку основних груп лікарських препаратів, показання та протипоказання до їх призначення, можливі ускладнення при застосуванні та методи корекції;
- принципи немедикаментозного лікування та реабілітації хворих терапевтичного профілю при захворюваннях внутрішніх органів;
- принципи профілактики захворювань внутрішніх органів, профілактичні та реабілітаційні державні програми;
- принципи доказовості у внутрішній медицині;
- сучасну літературу за спеціальністю.

Інтерн повинен вміти

- оцінювати тяжкість стану пацієнта, визначати обсяг та послідовність необхідних медичних заходів та маніпуляцій, надавати необхідну допомогу;
- надавати невідкладну медичну допомогу та здійснювати інтенсивну терапію при невідкладних станах та загостреннях терапевтичних захворювань;
- проводити клінічне обстеження пацієнта (зібрати анамнез, провести фізикальне обстеження, виявити загальні та специфічні ознаки захворювання, провести диференціальну діагностику);
- призначати план обстеження, визначати об'єм та оцінювати результати лабораторних досліджень і інструментальних обстежень пацієнта;
- обґрунтувати необхідність спеціальних методів обстеження пацієнта;
- визначати показання до госпіталізації пацієнта та організувати її;
- встановлювати і формулювати клінічний діагноз, план і тактику ведення пацієнта, призначати адекватне лікування згідно існуючих клінічних протоколів надання медичної допомоги;
- здійснювати нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів та
- вживати заходів щодо їх корекції;
- застосовувати сучасні немедикаментозні методи лікування та реабілітації хворих терапевтичного профілю;

- оформлювати медичну документацію згідно законодавства з охорони здоров'я України;
- визначати клінічний та трудовий прогноз, ступінь непрацездатності, рекомендації щодо працевлаштування;
- планувати роботу лікаря-терапевта та здійснювати аналіз її результатів;
- застосовувати принципи доказової медицини в клініці внутрішніх захворювань;
- узагальнювати дані науково-практичної літератури.

Очікувані результати реалізації освітньої програми:

підготовку лікарів-інтернів, їх професійну готовність до самостійної професійної діяльності з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст» за спеціальністю 222 Медицина, професійна кваліфікація лікар - спеціаліст «Внутрішні хвороби» (згідно з Національним класифікатором України «Класифікатор професій»):

2221.2/20481 Лікар-терапевт

2221.2/- Лікар-терапевт дільничний

2221.2/20484 Лікар-терапевт підлітковий

2221.2/20490 Лікар-терапевт цехової лікарської дільниці

ІХ. ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, НА ЯКИХ БАЗУЄТЬСЯ ПРИМІРНА ПРОГРАМА, РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА, ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Adamina M, Bonovas S, Raine T, et al. ECCO guidelines on therapeutics in Crohn's disease: surgical treatment. *J Crohns Colitis*. 2019 Nov 19. pii: jjz187. <https://academic.oup.com/ecco-jcc/advance-article/doi/10.1093/ecco-jcc/jjz187/5631809>
2. Al-Toma A, Volta U, Auricchio R, et al. European Society for the Study of Coeliac Disease (ESsCD) guideline for coeliac disease and other gluten-related disorders. *United European Gastroenterol J*. 2019 Jun;7(5):583-
<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2050640619844125>
3. American Academy of Family Physicians. Diagnosis of venous thromboembolism - clinical practice guideline (endorsed March 2019). <https://www.aafp.org/patient-care/clinical-recommendations/all/venous-thromboembolism1.html>
4. Arasaradnam RP, Brown S, Forbes A, et al. Guidelines for the investigation of chronic diarrhoea in adults: British Society of Gastroenterology, 3rd edition. *Gut*. 2018 Apr <http://gut.bmj.com/content/early/2018/04/13/gutjnl-2017-315909>
5. Ashby, D., Borman, N., Burton, J. et al. Renal Association Clinical Practice Guideline on Haemodialysis. *BMC Nephrol* 20, 379 (2019). <https://doi.org/10.1186/s12882-019-1527-3>
6. Beck DL. New ACC Guidance on CVD Risk Reduction in Diabetes. *Medscape Medical News*. 2020 Aug 5. <https://www.medscape.com/viewarticle/935218>
7. Bible KC, Kebebew E, Brierley J, et al. 2021 American Thyroid Association guidelines for management of patients with anaplastic thyroid cancer. *Thyroid*. 2021 Mar;31(3):337-386. Available at: <https://www.liebertpub.com/doi/10.1089/thy.2020.0944>.
8. Boggs W. New Guideline Recommends Early Combination Therapy for Type 2 Diabetes. *Reuters Health Information*. 2020 Sep <https://www.medscape.com/viewarticle/936669>
9. Burton, J.O., Goldsmith, D.J., Ruddock, N. et al. Renal association commentary on the KDIGO (2017) clinical practice guideline update for the diagnosis, evaluation, prevention, and treatment of CKD-MBD. *BMC Nephrol* 19, 240 (2018). <https://doi.org/10.1186/s12882-018-1037-8>
10. Canil, Ch., Kapoor, A., Basappa N. S., Bjarnason, G., Bossé, D., Dudani, Sh., Hotte S. J. Management of advanced kidney cancer: Kidney Cancer Research Network of Canada (KCRNC) consensus update 2021. *Can Urol Assoc J*, 2021. 15(4):84-97. doi: 10.5489/cuaj.7245.
11. Chadban, S. J., Ahn, C., Axelrod, D. A., Foster, B. J., Kasiske, B. L., Kher, V., Knoll, G. A. (2020). KDIGO Clinical Practice Guideline on the Evaluation and Management of Candidates for Kidney Transplantation. *Transplantation*, 104, S11–S103. doi:10.1097/tp.00000000000003136
12. Chapman MH, Thorburn D, Hirschfield GM, et al. British Society of Gastroenterology and UK-PSC guidelines for the diagnosis and management of primary sclerosing cholangitis. *Gut*. 2019 Aug;68(8):1356-1378. <https://gut.bmj.com/content/68/8/1356>
13. Cheng H-Y, Jian S-W, Liu D-P, Ng T-C, Huang W-T, Lin H-H, et al. Contact

tracing assessment of COVID-19 transmission dynamics in Taiwan and risk at different exposure periods before and after symptom onset. *JAMA Intern Med.* 2020;180:1156. <https://doi.org/10.1001/jamainternmed.2020.2020>

14. Cheung, A. K., Chang, T. I., Cushman, W. C., Furth, S. L., Hou, F. F., Ix, J. H., Mann, J. F. E. (2021). KDIGO 2021 Clinical Practice Guideline for the Management of Blood Pressure in Chronic Kidney Disease. *Kidney International*, 99(3), S1– S87. doi:10.1016/j.kint.2020.11.003

15. Clinical Guidelines for Organ Transplantation from Deceased Donors (the Clinical Guidelines, The Transplantation Society of Australia and New Zealand), 2021. Available from: <https://tsanz.com.au/guidelinesethics-documents/organallocationguidelines.htm>

16. Colombo M. EASL clinical practice guidelines for the management of occupational liver diseases. *Liver Int.* 2020 Feb;40 Suppl 1:136-
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/liv.14349>

17. Dalekos GN, Koskinas J, Papatheodoridis GV. Hellenic Association for the Study of the Liver Clinical Practice Guidelines: Autoimmune hepatitis. *Ann Gastroenterol.* 2019 Jan-Feb. 32 (1):1-
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC30598587/>

18. Dans M, Kutner JS, Agarwal R, et al. NCCN Guidelines® Insights: Palliative Care, Version 2.2021. *J Natl Compr Canc Netw.* 2021 Jul 28;19:780-
<https://jnccn.org/view/journals/jnccn/19/7/article-p780.xml>

19. Das SR, Everett BM, Birtcher KK, et al. 2020 Expert Consensus Decision Pathway on Novel Therapies for Cardiovascular Risk Reduction in Patients With Type 2 Diabetes: A Report of the American College of Cardiology Solution Set Oversight Committee. *J Am Coll Cardiol.* 2020 Jul 28. <https://www.onlinejacc.org/content/76/9/1117>

20. Deininger MW, Shah NP, Altman JK, et al. Chronic Myeloid Leukemia, Version 2.2021, NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology. *J Natl Compr Canc Netw.* 2020 Oct 1;18(10):1385-415. <https://jnccn.org/view/journals/jnccn/18/10/article-p1385.xml>

21. Doyle-Delgado K, Chamberlain JJ, Shubrook JH, Skolnik N, Trujillo J. Pharmacologic Approaches to Glycemic Treatment of Type 2 Diabetes: Synopsis of the 2020 American Diabetes Association's Standards of Medical Care in Diabetes Clinical Guideline. *Ann Intern Med.* 2020 Sep 1. <https://www.acpjournals.org/doi/10.7326/M20-2470>

22. Dudley, J., Christian, M., Andrews, A. et al. Clinical practice guidelines standardisation of immunosuppressive and anti-infective drug regimens in UK paediatric renal transplantation: the harmonisation programme. *BMC Nephrol* 22, 312 (2021). <https://doi.org/10.1186/s12882-021-02460-5>

23. EASL Clinical Practice Guidelines for the management of patients with decompensated cirrhosis. *J Hepatol.* 2018 Apr 10. [https://www.journal-of-hepatology.eu/article/S0168-8278\(18\)31966-4/fulltext](https://www.journal-of-hepatology.eu/article/S0168-8278(18)31966-4/fulltext)

24. EASL Clinical Practice Guidelines: Drug-induced liver injury. *J Hepatol.* 2019 Mar

25. European Association for the Study of the Liver. ASL Clinical Practice Guidelines on non-invasive tests for evaluation of liver disease severity and prognosis – 2021 update. *J Hepatol.* 2021 Sep;75(3):659-

689 <https://doi.org/10.1016/j.jhep.2021.05.025>

26. Fass, Ronnie et al. AGA Clinical Practice Update on Functional Heartburn: Expert Review. *Gastroenterology*, Volume 158, Issue 8, 2286 – 2293. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2020.01.034>

27. Fenaus P, Haase D, Santini V, et al. Myelodysplastic syndromes: ESMO Clinical Practice Guidelines for diagnosis, treatment and follow-up. *Ann Oncol*. 2021 Feb;32(2):142-[https://www.annalsofoncology.org/article/S0923-7534\(20\)43129-1/fulltext](https://www.annalsofoncology.org/article/S0923-7534(20)43129-1/fulltext)

28. Ferrara F, Bernardi M. 2021 BSH guidelines for the management of adult myelodysplastic syndromes: a practical approach to a challenging disease. *Br J Haematol*. 2021 Jul;194(2):235-<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/bjh.17640>

29. Feuerstein, Joseph D. Chachu, Karen et al. AGA Clinical Practice Guidelines on the Management of Moderate to Severe Ulcerative Colitis. *Gastroenterology*, Volume 158, Issue 5, 1450 – 1461. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2020.01.006>

30. Fix, O. K., Hameed, B., Fontana, R. J., Kwok, R. M., McGuire, B. M., Mulligan, D. C., ... Chung, R. T. (2020). Clinical Best Practice Advice for Hepatology and Liver Transplant Providers During the COVID - 19 Pandemic: AASLD Expert Panel Consensus Statement. *Hepatology*, 72(1), 287–304. doi:10.1002/hep.31281

31. Fleseriu M, Biller BMK, Freda PU, et al. A Pituitary Society update to acromegaly management guidelines. *Pituitary*. 2021 Feb;24(1):1-13. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7864830/>

32. Galsky, M. D., Balar, A. V., Black, P. C., Campbell, M. T., Dykstra, G. S., Grivas, P., ... Kamat, A. M. (2021). Society for Immunotherapy of Cancer (SITC) clinical practice guideline on immunotherapy for the treatment of urothelial cancer. *Journal for Immunotherapy of Cancer*, 9(7), e002552. doi:10.1136/jitc-2021-002552

33. Garthwaite, E., Reddy, V., Douthwaite, S. et al. Clinical practice guideline management of blood borne viruses within the haemodialysis unit. *BMC Nephrol* 20, 388 (2019). <https://doi.org/10.1186/s12882-019-1529-1>

34. *Gastroenterology*, Volume 152, Issue 3, 648 – 664. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2016.12.027>

35. *Gastroenterology*, Volume 156, Issue 3, 769 - 808.e29. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2018.12.008>

36. Global initiative for chronic obstructive lung diseases. Pocket guide to COPD diagnosis, management and prevention. A guide for health care professionals, 2020 edition.- 48p.

37. Global strategy for the diagnosis, management and prevention of chronic obstructive pulmonary diseases, 2020.- 125p.

38. Guidelines for the Diagnostic Cross Sectional Imaging and Severity Scoring of Chronic Pancreatitis. Working Group for the International Consensus Guidelines for Chronic Pancreatitis. *Pancreatology*. 2018 Oct.18(7):764-[https://www.pancreatology.net/article/S1424-3903\(18\)30662-8/fulltext](https://www.pancreatology.net/article/S1424-3903(18)30662-8/fulltext)

39. Gupta, Samir et al. AGA Clinical Practice Guidelines on Management of Gastric Intestinal Metaplasia. *Gastroenterology*, Volume 158, Issue 3, 693 – 702. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2019.12.003>

40. Herrine, Steven K. et al. AGA Technical Review on Initial Testing and Management of Acute Liver Disease

41. Hirano I, Chan ES, Rank MA, et al. AGA Institute and the Joint Task Force on Allergy-Immunology Practice Parameters Clinical Guidelines for the Management of Eosinophilic Esophagitis. *Gastroenterology*. 2020 May;158(6):1776-
[https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085\(20\)30265-1/pdf?referrer=https%3A%2F%2Fwww.mdedge.com%2Fgihepnews%2Farticle%2F220328%2Fupper-gi-tract%2Faga-guideline-management-eosinophilic-esophagitis](https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085(20)30265-1/pdf?referrer=https%3A%2F%2Fwww.mdedge.com%2Fgihepnews%2Farticle%2F220328%2Fupper-gi-tract%2Faga-guideline-management-eosinophilic-esophagitis)
42. Hoppe RT, Advani RH, Ai WZ, et al. Hodgkin Lymphoma, Version 2.2020, NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology. *J Natl Compr Canc Netw*. 2020 Jun;18(6):755-781. <https://jnccn.org/view/journals/jnccn/18/6/article-p755.xml>
43. <http://medstandart.net/browse/1725>
44. <https://annals.org/aim/fullarticle/2758507/testosterone-treatment-adult-men-age-related-low-testosterone-clinical-guideline>
45. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2019.12.053>
46. <https://eje.bioscientifica.com/view/journals/eje/182/1/EJE-19-0893.xml>
47. https://goldcopd.org/wp-content/uploads/2019/12/GOLD-2020-FINAL-ver1.2-03Dec19_WM.V.pdf
48. https://goldcopd.org/wp-content/uploads/2020/03/GOLD-2020-POCKET-GUIDE-ver1.0_FINAL-WMV.pdf
49. https://journals.lww.com/ajg/Fulltext/2021/10000/ACG_Clinical_Guidelines_Managment_of_Benign.13.aspx
50. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2050640619849370>
51. <https://www.atsjournals.org/doi/full/10.1164/rccm.201904-0717ST>
52. [https://www.cghjournal.org/article/S1542-3565\(19\)31002-X/fulltext](https://www.cghjournal.org/article/S1542-3565(19)31002-X/fulltext)
53. <https://www.dec.gov.ua/mtd/bronhialna-astma/>
54. https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2013_555nakaz.pdf
55. [https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085\(21\)03031-6/fulltext](https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085(21)03031-6/fulltext)
56. [https://www.journal-of-hepatology.eu/article/S0168-8278\(19\)30129-1/fulltext](https://www.journal-of-hepatology.eu/article/S0168-8278(19)30129-1/fulltext)
57. https://www.jstage.jst.go.jp/article/endocrj/advpub/0/advpub_EJ20-0025/_pdf/-char/en
58. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8137769/>
59. [https://www.sunrisemy.com/nakaz-moz-ukra%D1%97ni-157-vid-26-sichny\[a-2018-roku-moz-skasuvalo-moralno-zastarili-formi-pervinno%D1%97-oblikovo%D1%97-dokumentaci%D1%97/](https://www.sunrisemy.com/nakaz-moz-ukra%D1%97ni-157-vid-26-sichny[a-2018-roku-moz-skasuvalo-moralno-zastarili-formi-pervinno%D1%97-oblikovo%D1%97-dokumentaci%D1%97/)
60. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0634282-14#Text>
61. Hus, I., Salomon-Perzyński, A., Tomasiewicz, K., & Robak, T. (2020). The management of hematologic malignancies during the COVID-19 pandemic. *Expert Opinion on Pharmacotherapy*, 1–18. doi:10.1080/14656566.2020.1849143
62. Husby S, Koletzko S, Korponay-Szabo, et al. European Society Paediatric Gastroenterology, Hepatology and Nutrition guidelines for diagnosing coeliac disease 2020. *J Pediatr Gastroenterol Nutr*. 2019 Oct
http://www.espgahan.org/fileadmin/user_upload/IBD/ESPGHAN_Celiac_Guidelines_2019.pdf
63. Ikizler, T. A., Burrowes, J. D., Byham-Gray, L. D., Campbell, K. L., Carrero, J.-J., Chan, W., ... Cuppari, L. (2020). KDOQI Clinical Practice Guideline for Nutrition in CKD: 2020 Update. *American Journal of Kidney Diseases*, 76(3), S1–S107. doi:10.1053/j.ajkd.2020.05.006
64. Ito Y, Onoda N, Okamoto T. The revised clinical practice guidelines on the

management of thyroid tumors by the Japan Associations of Endocrine Surgeons: Core questions and recommendations for treatments of thyroid cancer. *Endocr J.* 2020 Apr 9.

65.J.R. Garber, E. Papini, A. Frasoldati et al., American Association of Clinical Endocrinology And Associazione Medici Endocrinologi Thyroid Nodule Algorithmic Tool, *Endocrine Practice* 2021; 27 <https://doi.org/10.1016/j.eprac.2021.04.007>

66.Jones, J. M.,Kracalik, I., Levi, M. E., Bowman III, J. S., Berger, J. J., Bixler, D., ... Basavaraju,S. V. Assessing Solid Organ Donors and Monitoring Transplant Recipients for Human Immunodeficiency Virus, Hepatitis B Virus, and Hepatitis C Virus Infection – U.S. Public Health Service Guideline, 2020. Recommendations and Reports / June 26, 2020 / 69(4);1–16.

67.K. V. Vlachovich, A. Sood. A 2019 Update on Occupational Lung Diseases: A Narrative Review // *Pulm. Ther.*, 2021 Jun; 7(1): 75–87.

68.Kamisawa T, Nakazawa T, Tazuma S, Zen Y, Tanaka A, Ohara H, et al. Clinical practice guidelines for IgG4-related sclerosing cholangitis. *J Hepatobiliary Pancreat Sci.* 2019 Jan;26(1):9-42.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/jhbp.596>.

69.Karon A. AGA Clinical Practice Guidelines: Intra gastric balloons in the management of obesity. *MDedge.com.* April 16, 2021.
<https://www.mdedge.com/internalmedicine/article/238757/obesity/aga-clinical-practice-guidelines-intra-gastric-balloons>

70.KDIGO 2020 Clinical Practice Guideline for Diabetes Management in Chronic Kidney Disease. (2020). *Kidney International*, 98(4), S1–S115. doi:10.1016/j.kint.2020.06.019

71.KDIGO 2021 Clinical Practice Guideline for the Management of Glomerular Diseases. *Kidney Int.* 2021 Oct;100(4S):S1-S276. doi: 10.1016/j.kint.2021.05.021.

72.Keswani RN, Crockett SD, Calderwood AH. AGA Clinical Practice Update on Strategies to Improve Quality of Screening and Surveillance Colonoscopy: Expert Review. *Gastroenterology.* 2021 Aug;161(2):701-11.

73.Kharbanda, K., Iyasere, O., Caskey, F. et al. Commentary on the NICE guideline on renal replacement therapy and conservative management. *BMC Nephrol* 22, 282 (2021). <https://doi.org/10.1186/s12882-021-02461-4>

74.Khomiak, A., Brunner, M., Kordes, M., Lindblad, S., Miksch, R. C., Öhlund, D., & Regel, I. (2020). Recent Discoveries of Diagnostic, Prognostic and Predictive Biomarkers for Pancreatic Cancer. *Cancers*, 12(11), 3234. doi:10.3390/cancers12113234

75.Knechtle, S. J., Morris, P. J., Marson, L. P. (2020). *Kidney Transplantation - Principles and Practice*, 8th Edition. doi:<https://doi.org/10.1016/C2016-0-01606-6>

76.Ko CW, Siddique SM, Patel A, et al. AGA Clinical Practice Guidelines on the Gastrointestinal Evaluation of Iron Deficiency Anemia. *Gastroenterology.* 2020 Sep;159(3):1085-1094. Available at: [https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085\(20\)34847-2/fulltext?referrer=https%3A%2F%2Fpubmed.ncbi.nlm.nih.gov%2F32810434%2F](https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085(20)34847-2/fulltext?referrer=https%3A%2F%2Fpubmed.ncbi.nlm.nih.gov%2F32810434%2F)

77.Ko, Cynthia W. Crockett, Seth et al. AGA Clinical Practice Guidelines on the Management of Mild-to-Moderate Ulcerative Colitis. *Gastroenterology*, Volume 156, Issue 3, 748 – 764. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2018.12.009>

78.Konstantinides SV and Meyer G. The 2019 ESC Guidelines on the Diagnosis and Management of Acute Pulmonary Embolism. *Eur Heart J.* 2019 Nov

- 1;40(42):3453-3455. <https://academic.oup.com/eurheartj/article/40/42/3453/5614478>
- 79.Kossmeier, M., & Heinze, G. (2018). Predicting future citation counts of scientific manuscripts submitted for publication: a cohort study in transplantology. *Transplant International*. doi:10.1111/tri.13292
- 80.Lamb CA, Kennedy NA, Raine T, et al. British Society of Gastroenterology consensus guidelines on the management of inflammatory bowel disease in adults. *Gut*. 2019 Sep 27. <https://gut.bmj.com/content/early/2019/09/27/gutjnl-2019-318484#DC1>.
- 81.Larkin PJ, Cherny NI, L Carpia D, et al. Diagnosis, Assessment and Management of Constipation in Advanced Cancer: ESMO Clinical Practice Guidelines. *Ann Oncol*. 2018 Jul <https://academic.oup.com/annonc/advance-article/doi/10.1093/annonc/mdy148/5046943>
- 82.Lim W, Le Gal G, Bates SM, et al. American Society of Hematology 2018 guidelines for management of venous thromboembolism: diagnosis of venous thromboembolism. *Blood Adv*. 2018 Nov 27;2(22):3226-56. <http://www.bloodadvances.org/content/2/22/3226?>
- 83.Loomba, Rohit et al. AGA Clinical Practice Update on Screening and Surveillance for Hepatocellular Carcinoma in Patients With Nonalcoholic Fatty Liver Disease: Expert Review. *Gastroenterology*, Volume 158, Issue 6, 1822 - 1830
- 84.Malyszko, J., Basak, G., Batko, K., Capasso, G., Capasso, A., Drozd-Sokolowska, J., ... Malyszko, J. (2020). Haematological disorders following kidney transplantation. *Nephrology Dialysis Transplantation*. doi:10.1093/ndt/gfaa219
- 85.Muniraj T, Day LW, Teigen LM, et al. AGA clinical practice guidelines on intragastric balloons in the management of obesity. *Gastroenterology*. 2021 Apr;160(5):1799-1808. PMID: 3832655. [https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085\(21\)00477-7/fulltext](https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085(21)00477-7/fulltext)
- 86.Nalewajska, M., Marchelek-Myśliwiec, M., Opara-Bajerowicz, M., Dziedziejko, V., & Pawlik, A. (2020). Connexins—Therapeutic Targets in Cancers. *International Journal of Molecular Sciences*, 21(23), 9119. doi:10.3390/ijms21239119
- 87.Nanchal R, Subramanian R, Karvellas CJ, et al. Guidelines for the management of adult acute and acute-on-chronic liver failure in the ICU: cardiovascular, endocrine, hematologic, pulmonary, and renal considerations. *Crit Care Med*. 2020Mar;48(3):e17391. https://journals.lww.com/ccmjjournal/FullText/2020/03000/Guidelines_for_the_Management_of_Adult_Acute_and.29.aspx
- 88.O’Leary, Jacqueline G. et al. AGA Clinical Practice Update: Coagulation in Cirrhosis. *Gastroenterology*, Volume 157, Issue 1, 34 - 43. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2019.03.070>
- 89.Oakland K, Chadwick G, East JE, et al. Diagnosis and management of acute lower gastrointestinal bleeding: guidelines from the British Society of Gastroenterology. *Gut*. 2019 Feb 12. <https://gut.bmj.com/content/early/2019/02/21/gutjnl-2018-317807.long>.
- 90.Oniscu, G. C., Forsythe, J. L. R., & Pomfret, E. A. (Eds.). (2019). *Transplantation Surgery*. Springer Surgery Atlas Series. doi:10.1007/978-3-540-73796-4
- 91.Ortel TL, Neumann I, Ageno W, et al. American Society of Hematology 2020 guidelines for management of venous thromboembolism: treatment of deep vein thrombosis and pulmonary embolism. *Blood Adv*. 2020 Oct 13;4(19):4693-38. PMID: 33007077. <https://ashpublications.org/bloodadvances/article/4/19/4693/463998/America>

n-Society-of-Hematology-2020-guidelines-for

92. Parry NM. New guideline for testosterone treatment in men with 'low T.' Medscape Medical News. 2020 Jan 7. <https://www.medscape.com/viewarticle/923449>

93. Pasquali R, Casanueva F, Haluzik M, et al. European Society of Endocrinology clinical practice guideline: endocrine work-up in obesity. *Eur J Endocrinol*. 2020 Jan;182(1):G1-G32.

94. Pass W. AGA Releases Iron-Deficiency Anemia Guideline. Medscape Medical News. WebMD Inc. August 26, 2020. <https://www.medscape.com/viewarticle/936357>

95. Petranovic Ovcarićek P, Giovanella L, Carrio Gasset I, et al. The EANM practice guidelines for parathyroid imaging. *Eur J Nucl Med Mol Imaging*. 2021 Apr 10. <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs00259-021-05334-y>

96. Pisano M, Allievi N, Gurusamy K, et al. 2020 World Society of Emergency Surgery updated guidelines for the diagnosis and treatment of acute calculus cholecystitis. *World J Emerg Surg*. 2020 Nov 5;15(1):61. Available at: <https://wjeb.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13017-020-00336-x>

97. Qaseem A, Horwitch CA, Vijan S, Etzeandía-Ikobaltzeta I, Kansagara D. Testosterone treatment in adult men with age-related low testosterone: a clinical guideline from the American College of Physicians. *Ann Intern Med*. 2020 Jan 7

98. Rubio-Tapia A, Murray JA. Updated guidelines by the European Society for the Study of Coeliac Disease [editorial]. *United European Gastroenterol J*. 2019 Jun;7(5):

99. Sadowski DC, Camilleri M, Chey WD, Leontiadis GI, Marshall JK, Shaffer EA, et al. Canadian Association of Gastroenterology Clinical Practice Guideline on the Management of Bile Acid Diarrhea. *Clin Gastroenterol Hepatol*. 2020 Jan. 18 (1):24-41.

100. Schultz JK, Azhar N, Binda GA, et al. European Society of Coloproctology: guidelines for the management of diverticular disease of the colon. *Colorectal Dis*. 2020 Jul 7;10.1111/codi.15140. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/codi.15140>

101. Sekeres M, Guyatt G, Abel G, et al. American Society of Hematology 2020 guidelines for treating newly diagnosed acute myeloid leukemia in older adults. *Blood Adv*. 2020 Aug 11;4(15):3528-3549. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7422124/>

102. Shah MH, Goldner WS, Benson AB, et al. Neuroendocrine and Adrenal Tumors, Version 2.2021, NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology. *J Natl Compr Canc Netw*. 2021 Jul 28;19(7):839-68. <https://jnccn.org/view/journals/jnccn/19/7/article-p839.xml?ArticleBodyColorStyles=Full%20HTML>

103. Shemies, R. S., Nagy, E., Younis, D., & Sheashaa, H. (2021). Renal replacement therapy for critically ill patients with COVID - 19 - associated acute kidney injury: A review of current knowledge. *Therapeutic Apheresis and Dialysis*. doi:10.1111/1744-9987.13723

104. Singh, Siddharth et al. AGA Technical Review on the Management of Mild-to-Moderate Ulcerative Colitis

105. Snook J, Bhala N, Beales ILP, et al. British Society of Gastroenterology guidelines for the management of iron deficiency anaemia in adults. *Gut*. 2021 Sep 8;gutjnl-2021-325210. <https://gut.bmj.com/content/early/2021/09/15/gutjnl-2021->

325210.

106. Su G, Ko C, Bercik P, et al. AGA Clinical Practice Guidelines. Probiotics for Gastrointestinal Diseases. *Gastroenterology*. 2020 June. [https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085\(20\)34729-6/pdf?referrer=https%3A%2F%2Fpubmed.ncbi.nlm.nih.gov%2F32531291%2F](https://www.gastrojournal.org/article/S0016-5085(20)34729-6/pdf?referrer=https%3A%2F%2Fpubmed.ncbi.nlm.nih.gov%2F32531291%2F)

107. Tarasconi A, Coccolini F, Biffl WL, et al. Perforated and bleeding peptic ulcer: WSES guidelines. *World J Emerg Surg*. Jan 2020; 15: 3. Available at <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6947898/>.

108. Teoh, C. W., Gaudreault-Tremblay, M.-M., Blydt-Hansen, T. D., Goldberg, A., Arora, S., Feber, J., ... Hamiwka, L. (2020). Management of Pediatric Kidney Transplant Patients During the COVID-19 Pandemic: Guidance From the Canadian Society of Transplantation Pediatric Group. *Canadian Journal of Kidney Health and Disease*, 7, 205435812096784. doi:10.1177/2054358120967845

109. Terlouw LG, Moelker A, Abrahamsen J, et al. European guidelines on chronic mesenteric ischaemia - joint United European Gastroenterology, European Association for Gastroenterology, Endoscopy and Nutrition, European Society of Gastrointestinal and Abdominal Radiology, Netherlands Association of Hepatogastroenterologists, Hellenic Society of Gastroenterology, Cardiovascular and Interventional Radiological Society of Europe, and Dutch Mesenteric Ischemia Study group clinical guidelines on the diagnosis and treatment of patients with chronic mesenteric ischaemia. *United European Gastroenterol J*. 2020 May;8(4):371-395. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/2050640620916681>.

110. The Occupational Burden of Nonmalignant Respiratory Diseases. An Official American Thoracic Society and European Respiratory Society Statement / *American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine*, 2019;Vol.119 (11): 1312-1334

111. The Transplantation Society, Transplant Infectious Diseases Section: COVID-19 Guidance Focused Review: Diagnostic Testing - PCR and Serology. https://tts.org/index.php?option=com_content&view=article

112. UK Guidelines on Pancreas and Islet Transplantation, 2019. Available from: <https://bts.org.uk/guidelines-standards/>

113. Vasant DH, Paine PA, Black CJ, Houghton LA, Everitt HA, Corsetti M, et al. British Society of Gastroenterology guidelines on the management of irritable bowel syndrome. *Gut*. 2021 Jul;70(7):1214-40. <https://gut.bmj.com/content/70/7/1214.long>

114. Wald A, Bharucha AE, Limketkai B, et al. ACG Clinical guidelines: management of benign anorectal disorders. *Am J Gastroenterol*. 2021 Oct 1;116(10):1987-2008. PMID: 34618700

115. Weiss, M. J., Hornby, L., Foroutan, F., Belga, S., Bernier, S., Bhat, M., ...Mah, A. Clinical Practice Guideline for Solid Organ Donation and Transplantation During the COVID-19 Pandemic. *Transplantation Direct* 2021;7: e755; doi: 10.1097/TXD.0000000000001199.

116. Wiles, K., Chappell, L., Clark, K. et al. Clinical practice guideline on pregnancy and renal disease. *BMC Nephrol* 20, 401 (2019). <https://doi.org/10.1186/s12882-019-1560-2>

117. Witt DM, Nieuwlaat R, Clark NP, Ansell J, Holbrook A, Skov J, et al. American Society of Hematology 2018 guidelines for management of venous thromboembolism: optimal management of anticoagulation therapy. *Blood Adv*. 2018 Nov 27;2(22):3257-3291. Available

at <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6258922>.

118. Wright, M., Southcott, E., MacLaughlin, H. et al. Clinical practice guideline on undernutrition in chronic kidney disease. BMC Nephrol 20, 370 (2019). <https://doi.org/10.1186/s12882-019-1530-8>

119. Yuen KCJ, Biller BMK, Radovick S, et al. The American Association of Clinical Endocrinologists and American College of Endocrinology Guidelines for Management of Growth Hormone Deficiency in Adults and Patients Transitioning from Pediatric to Adult Care. Endocr Pract. 2019 Nov;25(11):1191–1232. <https://journals.aace.com/doi/10.4158/GL-2019-0405>

120. Адаптована клінічна настанова : надання медичної допомоги дорослим хворим на негоспітальну пневмонію. // Національна академія медичних наук України, Київ, 2019.

121. Бронхіальна астма. Хронічне обструктивне захворювання легень в світлі сучасних рекомендацій GINA (2017), SIGN 153 (2016), GOLD (2017), NICE (2010) / Феценко Ю. І. // К.: ТОВ «Доктор–Медіа–Груп», 2018. — 220 с.

122. Федоров, І.М. Скрипник та ін. ; за ред. проф. Л.В. Глушка. — К. : ВСВ «Медицина», 2019. — 680 с.

123. Наказ №634 від 08.09.2014 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при саркоїдозі»

124. Наказ №7 від 10.01.2005 «Про затвердження стандартів надання медичної допомоги за спеціальністю "Професійна патологія" в амбулаторно-поліклінічних закладах»

125. Наказ МОЗ України № 157 від 26.01.2018, яким скасовується низка форм

126. Наказ МОЗ України № 503 від 19.03.2018. «Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-19032018--503-pro-zatverdzhennja-porjadku-viboru-likarja-jakij-nadae-pervinnu-medichnu-dopomogu-ta-formi-deklaracii-pro-vibir-likarja-jakij-nadae-pervinnu-medichnu-dopomogu?preview=1>

127. Наказ МОЗ України №555 від 27.06.13р «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному обструктивному захворюванні легень»

128. Наказ МОЗ України №868 від 08.10.13р «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при бронхіальній астмі»

129. Наказ МОЗ України від 04.01.2018 № 13 "Про деякі питання застосування Україномовного варіанту Міжнародної класифікації первинної медичної допомоги(ICPC-2-E)" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-04012018--13-pro-dejaki-pitannja-zastosuvannja-ukrainomovnogo-variantu-mizhnarodnoi-klasifikacii-pervinnoi-medichnoi-dopomogi>

130. Наказ МОЗ України від 14.09.2021 № 1946 Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Нецукровий діабет» <https://bit.ly/3nBN8CO>

131. Наказ МОЗ України від 19.03.2018 № 504 "Про затвердження Порядку

надання первинної медичної допомоги". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid19032018--504-pro-zatverdzhennja-porjadku-nadannja-pervinnoi-medichnoidopomogi>

132. Наказ МОЗ України від 20.11.2020 № 2693 "Про внесення змін до протоколу «Надання медичної допомоги для лікування корона вірусної хвороби (COVID-19)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-20112020--2693-pro-vnesennja-zmin-do-protokolu--nadannja-medichnoi-dopomogi-dlja-likuvannja--koronavirusnoi-hvorobi-covid-19

133. Наказ МОЗ України від 28.03.2020 № 722 «При організації надання медичної допомоги хворим на коронавірусну хворобу (COVID-19)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: moz.gov.ua/uploads/5/26472-standarti_medichnoi_dopomogi_pri_kovid.pdf

134. Первинна медична допомога: посібник у 2 т. / Л.С. Бабинець, В.М. Ждан, Н.С. Михайловська та ін.; за ред. Л.С. Бабинець. – Львів: «Магнолія 2006», 2019. – Т. 1: Загальні положення, внутрішні хвороби у загальній лікарській практиці. – 580 с.

135. Первинна медична допомога: посібник у 2 т. / Л.С. Бабинець, В.М. Ждан, Н.С. Михайловська та ін.; за ред. Л.С. Бабинець. – Львів: «Магнолія 2006», 2019. – Т. 2: Поліпрофільні питання у загальній лікарській практиці. – 424 с.

136. Положення про інтернатуру, затверджене наказом МОЗ України №1254 від 22.06.2021, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 року за № 1081/36703).

137. Сучасні класифікації та стандарти лікування захворювань внутрішніх органів, невідкладні стани в терапії: 23-є видання, доповн і переробл / за ред. професора Мостового Ю.М.. – К.: Центр ДЗК, 2020. – 680 с.

138. Ю. І. Фещенко, В. К. Гаврисюк, О. Я. Дзюблик, Ю. М. Мостовой, Т. О. Перцева, М. О. Полянська, А. І. Ячник, Л. О. Яшина. Адаптована клінічна настанова: хронічне обструктивне захворювання легень (частина 1) Укр. пульмонол. журнал. 2019, № 2, С. 5–18

139. Ю. І. Фещенко, В. К. Гаврисюк, О. Я. Дзюблик, Ю. М. Мостовой, Т. О. Перцева, М. О. Полянська, А. І. Ячник, Л. О. Яшина. Адаптована клінічна настанова: хронічне обструктивне захворювання легень (частина 1) Укр. пульмонол. журнал. 2019, № 3, С. 5–2.